

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Första Kammaren. N:o 31.

Tisdagen den 27 April.

Kammaren sammanträdde klockan $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Justerades protokollet för den 17 dennes.

Ledighet från riksdagsgörömaalen beviljades *Grefve Horn* under åtta dagar från den 1 nästkommande Maj.

Vid föredragning af Banko-Utskottets den 24 dennes bordlagda memorial:

N:o 21, med förslag till omröstningsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om redaktionen af 36 § 1 mom. af bankoreglementet; och

N:o 22, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Banko-Utskottets betänkande N:o 19, i fråga om indragning af Riksbankens sedlar å en krona;

blefvo de deri föreslagna voteringspropositioner af Kammaren godkända.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets nedannämnda, den 24 dennes bordlagda utlåtande och memorial:

N:o 17, i anledning af väckt motion om vidtagande af åtgärder för handelsdomstolars införande i de större städerna inom Sverige;

N:o 18, med förslag till sammanjemkning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af Utskottets utlåtande N:o 7, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande dikning.

Föredrogos i ett sammanhang Andra Kammarens den 24 dennes bordlagda protokollsutdrag N:o 191, med delgifvande af Kammarens

Första Kammarens Prot. 1875. N:o 31.

beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 21, angående minderåriges anställande vid fabriker och handtverk, och Första Kammararens samma dag bordlagda utlåtande N:o 4, angående väckt förslag om utarbetande af en författning angående barns och yngre personers användande i fabriksarbete.

Flere ledamöter begärde detta protokollsutdrag och utlåtande å nyo på bordet.

Föredrogs och bifölls Första Kammararens Tillfälliga Utskotts den 24 dennes bordlagda utlåtande N:o 5, i anledning af erhållen återremiss å utlåtandet N:o 2, angående skyndsammare offentliggörande af Riksdagens protokoll.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Första Kammararens Tillfälliga Utskotts den 24 dennes bordlagda utlåtande N:o 6, i anledning af väckt förslag om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, att vissa kyrkor inom Lunds stift måtte befrias från s. k. gratialtionde till Landskrona stads kyrka.

Anmäldes och bordlades:

Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 12, i anledning af väckt motion om inrättande af ett nytt stadsdepartement;

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 6, angående tullbevillingen;

samt Banko-Utskottets betänkande N:o 23, angående af Herr A. O. Wallenberg väckt motion om utlemnande af skiljemynt, pregladt efter 1855 års myntordning m. m.

Herr Grefven och Talmannen hemstälde, att de i dag för första gången bordlagda målen skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde samt de ärenden, hvilka för andra gången bordlagts, nedflyttas till sista rummen å samma lista; hvilket bifölls.

Kammaren åtskildes.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 28 April.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades två protokollsutdrag för den 27 och protokollet för den 21 dennes.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt för sammanträdets fortsättning kl. 7 e. m.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Konstitutions-Utskottets den 27 dennes bordlagda utlåtande N:o 12, i anledning af väckt motion om inrättande af ett nytt statsdepartement.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Bevilnings-Utskottets den 27 dennes bordlagda betänkande N:o 6, angående tullbevilningen.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Banko-Utskottets den 27 dennes bordlagda betänkande N:o 23, angående dels af Herr A. O. Wallenberg väckt motion om utlemnande af skiljemynt, pregladt efter 1855 års myntordning, dels åtgärder för indragande ur rörelsen af äldre kopparmynt.

Föredrogs ånyo och biföllos Stats-Utskottets den 22 och 23 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 63, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om anvisande af medel för Sveriges deltagande uti 1876 års verdensutställning i Philadelphia;

N:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående anslag till bestridande af kostnaderna för Sveriges deltagande i en internationel geografisk kongress och utställning i Paris;

N:o 65, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående inköp för statens räkning af Frimurare-ordens hus å Riddarholmen i Stockholm;

N:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beräkningsgrunden för det af trafikmedlen utgående bidraget till statens jernvägstrafiks pensionsinrättning; och

N:o 67, i anledning af väckt motion om anslag till en fackskola för praktisk arkitektur vid Teknologiska Institutet.

*Indragning af
Kommers-
kollegium.*

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 23 och 24 dennes bordlagda utlåtande N:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående indragning af Kommerskollegium och inrättande, i dess ställe, af ett nytt embetsverk, benämndt Kongl. Styrelsen för handeln och näringarne, m. m.

Mom. a.

Herr Brusewitz: Det är icke någon förkärlek för det ena eller andra af de ifrågavarande embetsverken, icke heller den skilnad, som finnes i kostnaden för det ena eller andra af dem, som föranledt mig att icke instämma i det förslag, som Utskottet afgifvit, utan mitt skäl dertill är den politiska betydelse, som denna fråga har erhållit vid riksdagen och som vida öfverstiger den vikt, som frågan i och för sig sjelf förtjenar, och som jag anser nödigt att undanröjda, emedan det blott verkar hinderligt icke allenast på denna utan på många andra ärenden, som äro föremål för Riksdagens behandling. Detta har varit mitt hufvudsakliga skäl. För att göra en jemförelse mellan dessa båda embetsverk måtte det vara af mycket ringa betydelse, om Chefen för det ena kallas president och för det andra generaldirektör, likasom jag anser det icke vara af stor betydelse, om ärendena behandlas i det ena embetsverket under den kollegiala formen eller i det andra afgöres af en chef med ensam beslutande rätt. Hufvudsaken är att finna personer, passande för dessa tjänster och som kunna fullgöra de åligganden, hvartill tjensten förpligtar. Riksdagen har emellertid uttalat sin förkastelsedom öfver Kommerskollegium och detta icke allenast i ord utan i handling, som jag för min del ogillar, genom att indraga lönen till presidenten. Dermed har Kommerskollegii ställning blifvit i väsendtlig mån förändrad. Ett sådant ovisst förhållande, som för närvarande råder inom Kommerskollegium om dess *vara* eller *icke vara*, skall naturligen medföra ett ogynsamt inflytande på de tjänstemän, som der finnas, olidligt för de äldre, och några yngre krafter egna sig icke åt detta embetsverk, hvarföre detsamma måste efter naturens ordning sjelfdö. Jag tycker då, att det vore rättare att göra pinan kort och aflägsna Kommerskollegium, antingen dermed att ett annat embetsverk sättes i stället, eller att kollegii göromål öfverflyttas på andra embetsverk. I senare fallet skulle en stor del af kollegii göromål till följd af deras beskaffenhet komma att läggas på Civil-departementet, som dock re-

dan förut är öfverlastadt af göromål. Jag anser således, att detta icke är möjligt. Dertill kommer, att en del ärenden, hvilka äro af mindre betydelse, derigenom skulle komma under departementens handläggning; men Riksdagen har uttalat den åsigt, att sådana småärenden icke inom statsdepartementen få afgöras af departementschefen, utan att dragas inför Kongl. Maj:t. Under sådana förhållanden och då icke något annat förslag föreligger än Kongl. Maj:ts proposition, och det är för mig omöjligt att uppgöra något nytt förslag, vågar jag anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Innan jag slutar, torde det tillåtas mig att få fästa uppmärksamheten på de skäl, som Utskottet anfört för sitt afstyrkande af den Kongl. propositionen. Å sidan 7 förekommer: Det rådande provisoriet skulle emellertid, efter hvad Utskottet trott sig kunna af nyss omförmälda uttalande sluta, i sjelfva verket komma att fortfara och blott till formen ombildas, och en sådan åtgärd har Utskottet så mycket mindre kunnat tillstyrka, som de med den nya organisationen förenade utgifterna för statsverket, enligt hvad ofvan är visadt, skulle komma att, i stället för att understiga, med ej obetydligt belopp öfverstiga de nuvarande. Detta Utskottets yttrande beror helt och hållet på hvilka siffror man vill använda och huru man använder dem. Tager man Kommers-kollegii ursprungliga stat, sådan den finnes upptagen i komiterades betänkande, uppgår den till 89,230 kronor, under det att den af Kongl. Maj:t för det nya embetsverket föreslagna staten uppgår till 65,000 kronor; skillnaden är således 24,230 kronor. Detta är ett sätt att räkna; men Utskottet har räknat på ett annat sätt. Utskottet lägger till grund för sin beräkning ett reduceradt Kommers-kollegium och upptager icke de medel, som utgå till Kommers-kollegii tjenstemän från manufaktur-förslagslånefonden, handels- och sjöfartsfonden med flera fonder. Vill man icke räkna dessa medel, kommer man till ett resultat, något så när öfverensstämmande med Stats-Utskottets. Att detta likväl icke är rätt, torde knappast böra påpekas.

Sedermera säger Utskottet å sidan 8: På grund af hvad sålunda förekommit har Utskottet, huru önskvärdt det än hade varit att frågan om Kommers-kollegii indragning eller ombildning nu kunnat bringas till ett slut, likväl funnit sig icke böra tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet aflättna nådiga proposition; men behöfvat af en på närmare utredning grundad snar och slutlig lösning af denna fråga qvarstår således. Om något ärende skulle vara fullt utredt, anser jag det vara frågan om Kommers-kollegium. Den har varit föremål för Riksdagens och Kongl. Maj:ts pröfning allt sedan år 1809 och derjemte behandlad af två komitéer förutom den, som under sista året nagelfor Kommers-kollegium i det allra yttersta. Om Utskottet funnit, att denna fråga icke är utredd, skulle jag för min del anse det på sin plats, att Utskottet bestämdt angifvit, i hvad afseende densamma icke vore utredd. Detta kan jag således icke anse vara

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

*Indragning af något skäl för afslag på Kongl. Maj:ts proposition, hvarföre jag får
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

Friherre Stjernblad: Då jag är antecknad att icke hafva öfvervarit Utskottets sammanträde, när denna fråga der afgjordes, är orsaken dertill visserligen icke den, att jag icke med nöje velat bidraga till lösandet af denna trängande och otvifvelaktigt oroväckande fråga, utan orsaken är, att jag måste vid samma tid närvara i ett annat Utskott; men äfven närvarande i Stats-Utskottet, inser jag tydligt och klart och rätt beklagligt, att jag icke kunnat medverka till något annat resultat än det, hvartill Utskottet kommit, och derföre ber jag här att med mina kamrater i Utskottet få dela ansvaret för detta betänkande. Säkerligen finnes icke någon, som icke med glädje skulle hafva lemnat sin röst för bifall till Kongl. Maj:ts proposition, om derigenom denna fråga hade vunnit en god och en definitiv lösning. Men så torde icke förhållandet vara, ty vilkoret för hvarje god reform måste vil vara en fast utgångspunkt och att man klart och tydligt ser det mål, hvartill man sträfvär. Så är icke förhållandet här; ty om något är osäkert, är det i sanning den organisation, som föreligger, emedan den är till sin grund provisorisk och till sin verksamhet obestämd. Det heter nemligen, att detta embetsverk skulle bestå *tills vidare* af en generaldirektör och chef med allena beslutande rätt samt tre föredragande och rådgifvande ledamöter med reservationsrätt. Vidare att antalet af tjänstemän, som skulle antagas, *tills vidare* vore bestämdt till tre byråsekreterare, en arkivarie och registrator, två statistiska aktuarier samt nödigt antal extra ordinarie tjänstemän och skrifbiträden äfvensom en juridisk ombudsman och en teknisk rådgifvare. Vidare att staten eller aflöningen för dessa tjänstemän vore obestämd, emedan den skulle regleras genom en årlig specialstat; och slutligen är det föreslaget, att den nya styrelsen skulle sättas i vaxelverkan med näringarne och yrkesbildningen, för hvilket ändamål ombud skulle utses för att med styrelsen samråda; men dessa ombuds verksamhet är till den grad obestämd, att den sväfvär emellan den ofantligt stora och välsignelserika verksamhet, som i Würtemberg utöfvats af den institution, som kallas Centralstelle für Handel und Gewerbe, och å andra sidan sjunker ända ner till den anspråkslösa funktionen att gifva råd vid beviljande af reseunderstöd och förlagslån. Icke bättre bestämdt är det med verksamheten för detta nya embetsverk. Det heter nemligen, att det nya embetsverket skulle öfvertaga de Kommers-kollegium för närvarande åliggande göromål, med undantag af dem, hvilka, enligt redan verkställd och än vidare skeende utredning, kunna öfverflyttas å andra redan befintliga embetsmyndigheter. Hvilka skola dess åligganden blifva? Det står visserligen, att det skall bero på *än vidare skeende utredning*. Detta beror likväl först och främst på den olika uppfattningen hos dem, som skola verkställa denna utredning, och för det andra på den tid, under hvilken densamma skall fortgå; men, så-

som af den Kongl. propositionen synes, är det embetsverket sjelft, som skulle företaga denna utredning. Det kan således ske in infinitum, och vi kunna komma till det resultat, att vi hafva ett embetsverk utan några göromål. Att åsigtorna om hvilka ärenden, som böra behandlas af detta embetsverk, äro olika, kunna Herrarne finna deraf, att Civilministern har definitivt föreslagit, att förvaltningen af manufaktur-förlagslånefonden och spelkortstämplingen skola förflyttas till Statskontoret. Med skäl har Civilministern ifrågasatt att till Förvaltningen af sjöärendena öfverflytta uppsigten öfver sjömanshusen samt till Finans-departementet besvär öfver styrelsen för pensionsinrättningen för befälhafvare, styrmän och öfrigt sjöfolk å på utrikes fart gående segel- och ångfartyg äfvensom för maskinister och eldare å sistnämnda fartyg. Vidare har Civilministern gjort antydan om, att följande ärenden skulle kunna öfverflyttas, nemligen en del af de Kommers-kollegium åliggande konsulsärenden till handels- och konsults-afdelningen i Utrikes-departementet; förvaltningen af manufaktur-, tull-, konfiskations- samt Eskilstuna fristadsmedel till Statskontoret äfvensom anslaget till reseunderstöd för fabriks- och handtverksarbetare till Statskontoret. Dessutom är på grundlagsenlig behandling beroende öfverinseendet af den lägre tekniska undervisningen. Vidare är af komiterade föreslaget, att fiskeriärendena, som nu handhafvas af Kommers-kollegium, skulle öfverflyttas till Landtbruksakademiens förvaltningskomité. I afseende härpå har Förvaltningskomitén yttrat sig, att det vore riktigast, att dessa ärenden öfverflyttades till intendenten för fiskerierna, som vore ställd direkt under Civil-departementet, men att, om detta icke komme att ske, komitén förklarade sig icke obenägen att öfvertaga dessa ärenden, utan att någon tillökning af personal eller kostnader därför erfordrades. Vidare har af andra sakkunnige män blifvit föreslaget att förflytta hela konsulatväsendet till Utrikes-departementet, sundhetsväsendet till Sundhets-kollegium, patentärendena till Civil-departementet och de statistiska uppgifterna till General-tullstyrelsen. Jag kan väl åtminstone icke för närvarande bedöma, huruvida alla dessa ärenden skulle kunna öfverflyttas, men jag tror, att en utredning derom bort ske. Det synes mig, att man börjat i orätt ända, och att man i stället först bort utreda, hvilka ärenden som skulle kunna öfverflyttas, och, sedan man på detta sätt kommit till klarhet om hvilka som återstode, derefter bestämma hvad man skulle göra med dessa senare. Nu har man gått en motsatt väg, då man gjort ett embetsverk för att ersätta ett annat, och sedan företager sig att bestämma, hvilka ärenden der skola handläggas. Detta är, tror jag, så mycket mindre lämpligt, som det kostar penningar, och icke så litet penningar, ty man må räkna hur man vill, är det dock för statsverket en kostnad af 5,900 kronor högre än det nuvarande anslaget, och dertill kommer en indragningsstat, hvarpå Kommers-kollegii tjenstemän skulle förflyttas, till belopp af 27,200 kronor och således sammanlagdt 33,100 kronor. Detta vore godt och väl, om man i stället fick något de-

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

finitivt godt, men det är icke händelsen. Vi hafva nu ett embetsverk, som är nära på stadt i upplösning, och vi skulle i stället få ett embetsverk precis som det, eller ett provisoriskt. För att komma ur detta dilemma, vet jag ingen annan väg att gå, än den Utskottet föreslagit, eller att låta frågan hvila och hos Kongl. Maj:t göra underdånig anhållan om ytterligare utredning af densamma. Det är, mine Herrar, en ganska ledsam sak, att man kommit till denna ståndpunkt, men den är icke mindre ledsam för Riksdagen än för Kongl. Maj:ts rådgifvare; ty Riksdagen är icke utan skuld i detta afseende, och den ligger deruti, att Riksdagen oförsigtigt i fjor begärde, att Kongl. Maj:t skulle inkomma till nästa Riksdag, det vill säga innevarande Riksdag, med ett förslag, i detta ärende. Detta var en orimlighet, men man måste vara tacksam för Kongl. Maj:ts regering, som efterkommit Riksdagens önskan, ehuru förslaget icke kunnat blifva annat än hvad det är. Om också Riksdagen begått det felet att begära detta förslag, har dock Utskottet icke kunnat begå det felet att tillstyrka detsammans antagande. Detta i sak, hvad jag velat anföra, och det är helt enkelt frågan, sedd ur praktisk synpunkt, utan att, såsom den siste talaren, deri inlägga den ringaste politiska betydelse, som för denna fråga måste vara främmande.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets betänkande.

Herr Statsrådet Bergström: Utskottet har omedelbart skridit till att yttra sig i afseende på Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda nådiga framställning, och jag skall lika omedelbart öfvergå till granskning af de utaf Utskottet anförda skäl och dess derpå grundade hemställan.

Såsom en förtrupp vid bekämpandet af den Kongl. propositionen utskickar Utskottet en erinran, »hurusom Riksdagens år 1870 församlade revisorer uti sin till 1871 års lagtima riksdag afgifna berättelse, angående verkställd granskning af de under Kommers-kollegii förvaltning eller kontroll ställda fonder och medel, framställt ett ganska utförligt förslag i syfte att till andra redan befintliga embetsmyndigheter öfverflytta åtskilliga af de Kommers-kollegium för närvarande åliggande göromål.» Detta 1870 års revisorers förslag har tillförene blifvit åberopadt af Stats-Utskottet vid förhandlingar om denna fråga och alltid med bifogande af detta epitheton ornans »ganska utförligt». Det erinrar om seden hos Homerus, som, när han omtalar framstående hjeltar, gudar och gudinnor, alltid tillägger ett prydande epitet. Den siste talaren har dessutom funnit godt att hvad angår omförmälda förslag, förklara 1870 års revisorer hafva varit sakkunnige. Det kan derföre vara skäl att först försöka kasta denna förtrupp tillbaka och granska det af 1871 års revisorer framställda förslag. *Sjelfve* hafva desse visserligen icke betraktat sitt förslag såsom ganska utförligt, utan helt blygsamt förklarat det endast vara antydningar huru saken bör ordnas; för min del är jag benägen att benämna samma förslag en organisations-skiss, med lätt hand utkastad under en från siffergranskningar ledig stund. Icke

kommer jag att röna mycken motsägelse, då jag påstår, att, när Riksdagen utser desse revisorer, Riksdagen alldeles icke af dem fordrar några organisationsförslag. Derföre tror jag ock, att Riksdagen icke tager i betraktande, om sådana egenskaper, som derför skola erfordras, finnas hos desse revisorer. Om de nu, det oaktadt, till följd af en inre kallelse framkomma med ett förslag i sådan riktning, må man vara dem derför tacksam, men i och för sig kan förslaget icke tillmätas högre värde, än det förtjenar till följd af den sakkunskap, som detsamma förräder. En sådan sakkunskap finnes likväl icke i detta af 1870 års revisorer framställda förslag. För att söka ådagalägga detta, vill jag gå litet närmare in på denna fråga. Det förefaller då till en början märkligt, att desse sakkunnige män lagt i Kongl. Maj:ts mun ett förklarande af den 4 Juni 1868: »att »Kongl. Maj:t framdeles ville taga i nådigt öfvervägande, huruvida »en sådan anordning kunde ske, att de till Kongl. Kommers-kollegium hörande mål och ärenden skulle, utan uppoffring af deras ändamålsenliga handhafvande, kunna på annat, till besparing i statsutgifterna ledande sätt pröfvas och afgöras». Kongl. Maj:t har alldeles icke den 4 Juni 1868 sagt detta. Det sades den 5 Juli 1867, då 1867 års Riksdags skrifvelse med hemställan om möjlig indragning af Kommers-kollegium föredrogs. Den 4 Juni 1868 deremot, sedan Kongl. Maj:ts tvänne till Riksdagen aflättna nådiga propositioner om inrättandet af ett nytt statsdepartement och införande af ministèrförvaltning blifvit af Riksdagen afslagna, förklarade Kongl. Maj:t, att frågan om Kommers-kollegii indragning måste anses hafva förfallit, och presidentplatsen i nämnda kollegium blef då återbesatt. Så förhåller det sig med desse revisorers sakkunskap om frågans historiska ställning. Nu komma vi till sjelfva förslaget. Det första förslag, som desse sakkunnige män hafva framställt, är, att den under kollegii förvaltning ställda manufaktur-diskontfonden skulle förläggas till Riksbanken. Jag har förut haft tillfälle att på detta rum uttala mig om det olämpliga och opraktiska i att öfverlemnna en fond, som är stäld till Kongl. Maj:ts disposition, till Riksbanken, på hvars styrelse Kongl. Maj:t icke har det ringaste inflytande. Förhållandena i och för sig sjelfva hafva utvecklats detta till något bättre. Sedan nemligen behofvet af utlåning i vanlig diskontväg rent af upphört, och hela manufaktur-diskontfonden endast användes till förlagslån, kan nu med nästa år Statskontoret öfvertaga förvaltningen af manufaktur-förlags-lånefonden, och då är den fortfarande under Kongl. Maj:ts disposition, hvilket den icke varit, om den blifvit öfverlemnad till Riksbanken.

Vidare förmena desse sakkunnige män, »att de berättelser, hvilka »det åligger kollegiet att ärligen afgifva, och hvartill i dess kammarkontor eller, såsom det förr kallades, statistiska kontor, nödiga »materialier uppsamlas, utgöra endast en sammanställning af statistiska uppgifter och synas med skäl nu mera böra räknas till arbetsområdet för Statistiska centralbyrån, hvilken väl också torde

Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)

»vara i tillfälle att, utan annan tillökning i arbetskrafter, än an-
»ställandet af en ytterligare aktuarie med vanlig lön af 2,500 Rdr,
»dessa göromål på ett ändamålet främjande sätt bestrida.» Det före-
faller mig redan märkligt, att desse sakkunnige betraktat de af
Kommers-kollegium utgifna berättelser såsom utgörande endast en
sammansättning af statistiska data, och icke derjemte en bearbetning
af dessa data. Ännu märkligare är deras förmenande, att fyra så
dryga statistiska berättelser, som de, hvilka för närvarande utgifvas
af Kommers-kollegium, kunna åstadkommas af en aktuarie med en
lön af 2,500 kronor. Jag tillåter mig i det hänseendet hänvisa
till den fullständiga utredning, som förekommer vid komiterades be-
tänkande och som är afgifven af chefen för Statistiska centralbyrån
Herr Medicinalrådet Berg, hvilken väl också bör tillerkännas vitsord
såsom sakkunnig. Han anser, hvad arbetskrafterna beträffar, att
hvad Kommers-kollegium nu i den vägen uträttat, icke kan med-
hinnas af mindre än två statistiska aktuarier jemte arbetsbiträden,
och för öfrigt har han uttalat så många och talande skäl mot öf-
verflyttandet af näringsstatistikens bearbetning till Statistiska cen-
tralbyrån, att de för mig äro fullt giltiga, och jag tror, att de
äfven skola vara det för dem, som gjort sig besvär med att genom-
läsa detta yttrande. Såsom jag många gånger förut yttrat, kan jag
icke inse något skäl, hvarför näringsstatistiken skall öfverlemnas till
Statistiska centralbyrån snarare än hvilken annan gren af statisti-
ken som helst, t. ex. rättsstatistiken, jernvägsstatistiken, skogs-
statistiken och så vidare. Vidare hafva de sakkunnige revisorerne
förmenat »att de underdåniga utlåtanden, hvilka Kongl. Maj:ts tid
»etter annan i olika ärenden, exempelvis i fråga om jernvägsafgifter,
»hamntaxor, kanalungälder, byggnadsföretag för handels befräm-
»jande, införsel förbud, städers kommunala angelägenheter, marknader
»med mera dylikt, affordrar kollegiet, torde, med den utveckling,
»våra förhållanden nu mera i hithörande atseenden vunnit lämpligen
»och med den sakkännedom, som måste förutsättas, kunna afgifvas
»af Jernvägstrafikstyrelsen, Styrelsen öfver väg- och vattenbyggnads-
»der, Ofverintendentsembetet, General-tullstyrelsen, Sundhets-kollegi-
»um, Landtbruksakademien, städernas kommunalstyrelser och veder-
»börande Landshöfdingeembeten». Revisorernes *ganska utförliga* för-
slag är åtminstone i denna punkt icke utförligt. Mot hvarje slag
af uppräknade ärenden har icke blifvit uppställd den myndighet, som
skulle behandla dem. Jag är således tvungen att gå gissningsvis
till väga. Så mycket är väl ändock klart, att frågor om jernvägs-
afgifter skulle, enligt desse sakkunniges åsigt, öfverlemnas till Jern-
vägstrafikstyrelsen. Jag får då förklara, att, sedan jag hade den
äran att öfvertaga Civil-departementet, något annat icke ifrågakom-
mit, än att öfverlemna sådana frågors utredning till Jernvägstrafik-
styrelsen af det naturliga skäl, att en departementschef gerna re-
mitterar en fråga till det embetsverk, som bäst är i tillfälle att
lemna den nödiga utredningen, och ett sådant embetsverk är i an-

förda fall Jernvägstrafikstyrelsen. Hvad hamntaxor och kanal-*Indragning af*
 umgälder beträffar, måtte väl desse sakkunnige anse att frågor härom *Kommers-*
 böra behandlas af Konungens vederbörande Befallningshafvande. Jag *kollegium.*
 är visserligen icke den, som underkänner värdet af de yttranden, *(Forts.)*
 hvarmed Konungens Befallningshafvande vid insändande till Kongl.
 Maj:t af förslag till hamntaxor vanligen beledsagar samma förslag;
 men jag vågar påstå, att en Konungens Befallningshafvande, med sina
 många olika göromål och till följd af bristande öfversigt af taxeväsendet
 i dess helhet, icke kan gifva en i alla delar tillfredsställande utredning i
 detta afseende. Dertill fordras ovilkorligen en centralmyndighet, så vida
 man icke skall få allt för olika taxebestämmelser i olika delar af
 landet, hvarigenom handeln och rörelsen skulle förryckas i sin na-
 turliga gång; och jag är förvissad att hvarje landshöfding, som är
 medlem af denna Kammare, skall i detta afseende gifva mig rätt.
 Beträffande förevarande punkt i revisorerne förslag vågar jag icke
 utsträcka mina gissningar längre, ty här hafva, såsom jag nyss an-
 märkt, revisorerne framställt blott en enkel antydning.

Härefter kommer en punkt, hvarom man möjligen icke behöver
 så mycket tvista med de sakkunnige männen, nemligen frågan om
skriftväxlingen med konsulerna. Jag har till och med ifrågasatt
 möjligheten af att kunna öfverlemna någon del af hithörande ären-
 den till Utrikes-departementets handels- och konsulat-afdelning.

De sakkunnige revisorerne säga vidare: »Granskningen af an-
 »sökningar om och bestyret med beviljande och utfärdande af pa-
 »tenter äfvensom de, efter Kongl. Bergs-kollegii indragning, nu
 »ifrågavarande embetsverk anförtrödda göromål torde till äfventyrs
 »erfordra en ny byrå, hvilken rätteligen synes tillhöra nuvarande
 »Civil-departementet». De säga dock endast »till äfventyrs», och de
 hafva således väl icke bestämdt uttalat sig i detta afseende, men
 jag fruktar, att de äfven kunna vara med om det förslag, som man helt
 nyligen hört här framställas, att registratorn i Civil-departementet
 skulle kunna öfvertaga hela patentväsendet.

Vidare yttra revisorerne: »rörande den befattning, kollegiet
 »har i fråga om navigationsskolorna, torde den inspektion öfver dessa
 »skolor, som nu mera är åt särskild person öfverlemnad, i sig
 »innefatta tillräcklig garanti för dessa göromåls nödiga beredning
 »till vidare behandling i vederbörande departementet». Om än det
 gått an att till Ecklesiastik-departementet förlägga läroverksstyrel-
 sen, när detta departement hufvudsakligen har att handlägga kyr-
 kans och skolans angelägenheter, anser jag dock icke lämpligt att
 göra Civil-departementet med sina mångartade bestyr till en läroverks-
 styrelse. Och äfven inspektionen af navigationsskolorna gör icke en
 öfverstyrelse öfverflödig. Denna fråga är dock af Kongl. Maj:t löst
 på ett mycket lyckligare sätt, än desse sakkunnige män föreslagit,
 ty frågor rörande navigationsskolorna äro nu förlagda under Sjöförsvars-
 departementet och komma antagligen att öfvertagas af Förvaltningen
 af sjöärendena. Slutligen hafva de sakkunnige revisorerne yttrat,

Indragning af »satt om en dylik inspektion vore inrättad äfven för de tekniska Kommers-kollegium. »skolorna, torde med de kollegiet rörande dessa skolor tillkommande »göromål enahanda förhållande kunna antagas ega rum». Låtom oss nu höra, hvad verkligt sakkunnige män hafva sagt i denna fråga. Såsom Kammaren erinrar sig, har en komité varit tillsatt för att utreda frågan om den tekniska elementarundervisningen och högsta inseendet öfver densamma. Ordföranden i denna komité var en högt aktad ledamot i denna Kammare, hvilken har stort vitsord i skolans angelägenheter. Denna komité säger följande: »Man kan tänka sig en sådan öfverstyrelse förd antingen af en byrå under något af regeringsdepartementen, eller en afdelning utaf Kommerskollegium, eller ock af en fristående, om ock i samband med detta kollegium stäld styrelse. Enligt komiténs uppfattning är en fristående styrelse att föredraga, emedan hos en dylik öfverstyrelse erfordras en samverkan af flera ganska olikartade specialinsigter, hvilka svårligen kunna förenas hos en myndighet med hufvudsakligen administrativt uppdrag. Öfverstyrelsen kunde då lämpligen utgöras af en ordförande och tre ledamöter, af hvilka en vore kassaförvaltare, en representerade den tekniskt vetenskapliga, och en den artistiska undervisningen.» Sälunda förhåller det sig med den berömda sakkunskapen hos 1870 års revisorer, och mig synes, att man för framtiden, vid ett allvarligt öfvervägande om huru denna fråga må ordnas, icke bör vidare återkomma till detta »ganska utförliga» förslag.

Härefter torde jag få besvara något af hvad Friherre Stjernblad yttrat med afseende på det sväfvande och bristande i utredningen af föreliggande fråga. Såsom alldeles gifvet framgår af mitt underdåniga yttrande, som åtföljer Kongl. Maj:ts proposition, att följande ärenden kunna öfverflyttas å andra embetsverk, nemligen a) förvaltningen af manufaktur-lånefonden samt de af spelkortsstämplingen föranledda, Kommers-kollegium åliggande, bestyr, hvilka båda slag af ärenden skulle öfverflyttas å Statskontoret; b) ärenden rörande navigationsskolorna och deras inspekterande, hvilka skulle kunna öfvertagas af Sjöförsvars-departementet eller Förvaltningen af sjöärendena; c) de Kommers-kollegium för närvarande tillhörande göromål angående sjömanshusen, hvilka skulle kunna öfverflyttas å Förvaltningen af sjöärendena; samt d) de besvär, hvilka enligt stadgandet i Kongl. kungörelsen den 29 Januari 1864. angående inrättandet af en pensionsanstalt för sjöfolk, för närvarande öfver de af inrättningens direktion vidtagna beslut, som angå rättigheten till och villkoren för pensions åtnjutande, anföras hos Kommers-kollegium, hvilka besvär skulle kunna fullföljas omedelbart hos Finans-departementet. I sammanhang härmed och i anledning deraf att den ärade talaren antydde, att frågan, hvarthän ärenden rörande vesterhafsfisket skulle kunna hänföras, var oafgjord, ber jag få fästa uppmärksamheten på att så icke är förhållandet, ty enligt mitt yttrande till statsrådsprotokollet skola de öfvergå till Civil-departementet. Om lämpligheten häraf har visserligen komitén en åsigt och Landtbruks-

akademiens förvaltningskomité en annan, men jag har visat, att dessa ärenden äro så obetydliga — då de egentligen blott äro två om året — att de mycket väl kunna öfverflyttas till Civil-departementet.

Härjemte står i den Kongl. propositionen, att det kunde ifrågakomma öfverflyttning af andra Kommers-kollegium nu åliggande göromål till andra redan befintliga embetsmyndigheter »efter än vidare skeende utredning». Med dessa ord åsyftas två andra slag af ärenden, nemligen dels förvaltningen af manufaktur-, tull- och konfiskations- samt Eskilstuna fristads-medel äfvensom anslagen till reseunderstöd, ej mindre åt fabriks- och handtverksarbetare, än äfven åt lämplige personer, som önska att i främmande länder förvärfva sig ökad insigt och skicklighet i hvad till bergshandteringen hörer, dels ock den befattning Kommers-kollegium haft och ännu har med konsulsärenden, hvaraf någon del förmenats böra öfverflyttas till den i Utrikes-departementet befintliga handels- och konsulatafdelning. Det framgår af mitt yttrande, att Statskontoret icke har yttrat sig öfver det af mig framställda förslag, att förvaltningen af först berörda medel och anslag skulle kunna öfvertagas af Statskontoret, men jag har uttalat den temligen vissa öfvertygelsen, att det kan ske, och det är den vidare utredningen häraf, som jag åsyftar, likasom äfven den vidare utredningen af frågan om öfverflyttningen af någon del af konsulatärenden. Dessa yttranden visa att jag anser, att man allt jemt bör fortgå på reformernas väg; och sammanställer man dem med inledningen till mitt anförande till statsråds-protokollet, att det bästa sättet att åstadkomma reform i förvaltningen är ett successivt reformerande af de konstitutiva bestämmelserna i förvaltningsrätten, så framgår det uppenbarligen, att jag önskat tillmötesgå hvarje berättigadt reformsträfvande. Jag har dock funnit, att hvarje sådant yttrande har blifvit vänt såsom ett vapen mot Kongl. Maj:ts förslag; och deremot får jag protestera.

Vidare vill jag nämna, att då här anförts såsom skäl emot det Kongl. förslaget, att jag har gjort underdånig anmälan derom, att den beredning, som grundlagsenligt borde föregå underdånig föredragning af det särskilda betänkande och förslag, angående den lägre tekniska undervisningen i riket, hvilket blifvit den 21 November 1874 af dertill utsedde komiterade afgifvet, ännu icke hunnit åstadkommas, så har jag dermed icke sagt, att detta utgör ett hinder att pröfva nu föreliggande fråga. Jag har tillåtit mig att göra en jämförelse mellan de olika alternativ, som förefinnas, nemligen antingen att, på sätt komitén för ordnandet af den lägre tekniska undervisningen förslagit, öfverlemnna högsta värden om dessa läroverk till en särskild öfverstyrelse eller ock att förlägga dessa ärenden till den föreslagna nya styrelsen för handeln och näringarne, förstärkt med sakkunnige män. Jag har uttalat mig för det senare alternativet, såsom både billigare och bättre.

Utskottet förklarar uttryckligen, att den grundliga och uttömmande utredning rörande möjligheten att till andra redan befintliga

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

af embedtsmyndigheter öfverflytta en större del af de Kommers-kollegium nu åliggande göromål, hvilken, enligt Utskottets förmenande, bör föreligga, innan frågan om Kommers-kollegii ersättande af ett nytt embedtsverk med helt och hållet förändrad organisation företages till pröfning, ej ännu blifvit verkställd. Jag vågar tillbakavisa detta yttrande, ty den, som har genomläst komiterades förslag och mitt yttrande, som åtföljer Kongl. Maj:ts proposition, skall finna, att pröfningen går så långt i detalj, att till och med ärenden, som icke uppgå till större antal än fem om året, blifvit föremål för särskild behandling, och jag vågar då påstå, att utredningen varit uttömmande. Jag skulle önskat, att Stats-Utskottet i stället hade uppgifvit ett enda slag af ärenden, hvilket kunde öfverlemnas till det eller det embedtsverket. Jag gör icke anspråk å ofelbarhet; men jag tror, att ett sådant tillvägagående hade varit bättre än att helt kategoriskt förklara, att ingen uttömmande utredning är åstadkommen.

Det står alltid fast, att stora grupper af mål, såsom patentärenden, bergsärenden, utfärdande af fribref, frågor om pass och nationalitetshandlingar, närings-statistiken o. s. v., måste tillhöra en särskild styrelse. Jag vill äfven fästa uppmärksamheten på, att det är ganska viktigt för en sund utveckling af vårt politiska lif, att den objektiva utredning, som bör föregå hvarje lagstiftning, åstadkommes af en, så vidt möjligt är, sjelfständig myndighet. En departementschef, som friar till dagens opinion, kan icke undertrycka en sådan utredning, om den göres af ett fristående embedtsverk, men flyttas hela denna utredning till en byrå under departementschefen, så att han verkar medelbart genom byrån, så har han icke något band på sig i det afseendet, att han inför sina kolleger och Konungen framhåller alla synpunkterna. Af hvad jag nu yttrat följer, att jag icke kan erkänna, att Utskottet har rätt deri, att en omfattande och fullständig utredning å nyo skall egnas åt denna fråga.

Jag vill nu öfvergå till den ekonomiska sidan af frågan. Utskottet säger först, »att den beräknade sammanslagna kostnaden för den föreslagna styrelsen, uppgående till 65,000 kronor, skulle komma att, visserligen icke med något större belopp, men dock i någon mån öfverstiga de för innevarande år till Kommers-kollegium af statsmedel utgående anslag 59,040 kronor». Jag tror att, om jämförelsen skolat blifva fullt riktig, man bort taga i betraktande det belopp, som skulle uppkomma, om Kommers-kollegium vore i full verksamhet efter sin instruktion. Till och med den skrifvelse, hvarigenom Riksdagen anmälde sitt beslut att minska de till Kommers-kollegium anvisade aflöningsanslag med 6,000 kronor, antydde att Riksdagen sjelf ansåg denna besparing såsom tillfällig. Der står nemligen: »intill dess denna organisationsfråga kan varda slutligen afgjord». Deraf följer att, om det skulle visa sig att denna organisationsfråga icke kan blifva afgjord, skulle Riksdagen hafva iklädt sig en viss förbindelse att låta anslaget i dess helhet utgå, och då kommer jämförelsen icke att falla så ofördelaktigt ut med afseende

på den nya styrelsen. Dessutom tror jag Utskottet icke bort så ensidigt framhålla blott de kostnader, som af statsmedel utgå. På sätt Herr Brusewitz anmärkt, utgöra samtliga utgifterna för Kommers-kollegium 89,230 kronor och lönestaten för den nya styrelsen allenast 65,000 kronor; den verkliga besparingen blir således 24,230 kronor, ehvad denna besparing kommer statsmedel eller andra allmänna medel till godo. Det förefaller mig så mycket underligare, att Utskottet icke tagit detta i betraktande, som Utskottet på den följande sidan, der det talas om kostnaderna för de sakkunnige ombuden, säger, att det är sant, att andra medel än statsmedel skulle användas, men der dock angifver dessa andra medel såsom varande »allmänna medel».

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

Jag kommer nu till den föreburna stora kostnaden för indragningsstaten. Jag tror icke att jag uppställer någon orimlig fordran, om jag önskar att man vid en sådan beräkning bör afdraga de kostnader, som i hvarje fall måste inträffa, äfven om Kommers-kollegium står kvar. Till sådana kostnader räknar jag pensioneringen af embets- och tjänstemännen i manufakturdiskontkontoret, hvilket vid innevarande års utgång kommer att upphöra. Denna indragningsstat uppgår till icke mindre än 11,300 kronor, och samma belopp tror jag icke bör tagas med i beräkningen. Jag kan icke heller föreställa mig, att t. ex. en ledamot i Kommers-kollegium, som på indragningsstat skulle erhålla endast 4,500 kronor, skulle för att njuta en maktlig hvila undandraga sig att gå in i den nya styrelsen och få en aflöning af 6,000 kronor. Jag tror man ser ett spöke i den förespeglade stora indragningsstaten, hvilket man efter min åsigt ej behöfver rädas för.

Vidare förefaller det mig som en orimlig fordran af Utskottet att vilja veta kostnaderna för yrkesidkares inkommande i den nya styrelsen, då dessa kostnader naturligen icke kunna till siffran uppgifvas, enär de komma att bestå af resekostnader och dagtraktamente. Att icke en beräkning i detta afseende nu är framlagd, har sin förklaringsgrund deri, att några statsmedel icke behöfva äskas för detta ändamål, och då ligger ju frågan helt och hållet inom Kongl. Maj:ts befogenhet, och det var icke skäl att förmoda, att Riksdagen ville så fördjupa sig i administrativa detaljer, att den, innan den bifölle Kongl. Maj:ts proposition, ville se huru detta skulle ordnas.

Vidare har Utskottet anmärkt, att anledningar icke skulle saknas att betrakta den ifrågasatta styrelsen såsom en öfvergångsinstitution. Detta förekommer verkligen i mitt underdåniga anförande till statsråds-protokollet; men jag ber, att man ville sammanställa detta uttryck med inledningen till mitt yttrande, nemligen att jag tror på en fortgående förenkling af förvaltningen genom ett successivt reformerande af förvaltningsrättens konstitutiva bestämmelser. En sådan förenkling kan framkalla en ny förvaltningsform, t. ex. ministerförvaltning, hvartill man, med inrättande af den nya styrelsen, lättare kan öfvergå, än om Kommers-kollegium bibehålles.

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

Då den nya styrelsen är afsedd att innehålla mycket färre tjenstemän än Kommers-kollegium, är det icke underligt, att man ej velat föreslå en definitiv stat. Sådant kunde väl varit godt och väl, men det måste dock erkännas att, om en definitiv stat vore fastställd, det skulle för Regeringen blifva föga angenämt att, om så erfordrades, af en följande Riksdag behöfva begära ytterligare medel. Det är detta, som gjort att man icke betraktar saken såsom fullt definitiv.

Enligt den sedvänjerätt, som utvecklats sig i denna Kammar, tillhör det icke den Konungens rådgifvare, som icke har den äran att vara ledamot af Kammar, att framställa något yrkande med anhållan om proposition dera. Jag tillåter mig därför icke göra något yrkande, men jag vill endast här uttala, att hela detta Stats-Utskottets betänkande har smärtsamt berört mig. Det röjer

»en missbelåtenhet med hvad som finnes.

»Hur det bör vara, vet man icke rätt.

»Man önskar blott, att det blir annorlunda.»

Detta är bevis på en sjuklig tendens och försvårar ställningen för hvarje Regering, som vill verka för lösningen af föreliggande fråga. Densamma innehåller dock glöd, öfver hvilken man väl kan sälla aska, men hvem vet, om och när glöden ånyo kan uppflamma. Regeringen har visat ett så stort tillmötesgående i denna fråga, att den kunnat påräkna något större medverkan från Stats-Utskottets sida för att få densamma löst.

Grefve Beck-Friis: Jag för min del förklarar, att jag med särdeles stor tillfredsställelse mottog den Kongl. proposition, hvarom handlas i Stats-Utskottets föreliggande betänkande, ty denna proposition innebär ett tillmötesgående från Regeringens sida, och jag beklagar blott, att frågans form för närvarande är sådan, att jag nu i Kammar, lika litet som förut inom Utskottet kan med min röst bidra till dess antagande. Denna proposition är tillmötesgående, ty vid föregående riksdagar, då frågan om Kommers-kollegii indragning förekommit, har Regeringen, såsom vilkor därför och hvarförutom den icke ansett en sådan indragning möjlig, begärt vida mera än nu. Jag behöfver blott erinra om den till sista Riksdagen aflättna nådiga propositionen i ämnet, hvaruti föreslogs, att i stället för Kommerskollegium inrätta ett nytt statsdepartement. Detta statsdepartement har i nu föreliggande Kongl. proposition blifvit reduceradt till en Styrelse för handeln och näringsarna. Det är onekligen ett tillmötesgående. Men jag tror dock icke, att Riksdagen till följd af detta tillmötesgående bör obetingadt antaga hvarje förslag, som bjudes densamma, för hvilken åsigt jag ber att få anföra några skäl.

Den siste talaren har hållit sig mycket vid hvad han kallade de sakkunnige revisorerne. Det är ett yttrande, som må stå för hans räkning; jag tror icke att någon inom Utskottet eller här i Kammar, begagnat ett dylikt uttryck, utan den talare, som näst före den siste, hade ordet, sade att, utom hvad derom innehålls i dessa revi-

sorers berättelse och Kongl. Maj:ts proposition med dervid fogadt ut-*Indragning af*
drag af statsrådsprotokollet, äfven af andra sakkunnige personers *Kommers-*
yttranden framgår, att flera ärenden än de i nämnda handlingar om- *kollegium.*
talade kunna från Kommers-kollegium öfverflyttas till andra embets-
myndigheter, och jag ber att angående denna sak få hänvisa Herr
Statsrådet och Chefen för Civil-departementet, till hvad hans närmaste
granne på stockholmsbänken derom yttrade vid remissen af den Kongl.
propositionen. Jag tror att härutaf visar sig, att Utskottet icke lagt
mera vikt på revisorernes framställning än den förtjenar; och den
vidlyftiga vederläggning deraf, hvori Herr Statsrådet Bergström in-
giick, bevisar dock, att denna framställning varit ganska fullständig.

Bland ifrågavarande slag af ärenden har man framhållit handels-
och näringsstatistiken såsom varande af beskaffenhet att fortfarande
böra vid Kommers-kollegium bibehållas, men jag hemställer till hvar
och en, som tagit kännedom om det sätt, hvarpå denna statistik af
kollegium behandlas, om deruti röjes någon sakkunskap; tvärtom fö-
rekommer i Kommers-kollegii framställningar af handels- och närings-
statistiken endast en sammanhopning af siffror utan någon granskning,
en förrättning, som lika väl kan af en registrator verkställas.

Det har såsom skäl för inrättandet af en styrelse sådan som den
föreslagna och mot bildandet af en byrå under Civil-departementet an-
förts, att det vore af vikt att en departementschef, som ville fria
till dagens opinion, vid sin sida hade ett sjelfständigt embetsverk och
icke i frågor af förevarande beskaffenhet hänvisades till en underord-
nad byråchef. Jag vet icke om den ifrågasatta styrelsen för handeln
och näringarne med en generaldirektör i spetsen kan anses blifva ett
sådant sjelfständigt embetsverk. Med Kommers-kollegium må det
så vara. Jag kan fatta att det utgör ett sådant band på departe-
mentschefen, man här åsyftat, men jag tror icke, att en generaldi-
rektör i detta afseende kommer att betyda mera än en byråchef.

Hvad de i Utskottets betänkande förekommande siffror angår, så
har det blifvit sagdt, att Utskottet bort hafva i den angifna kostna-
den för Kommers-kollegium inberäknat de 6,000 kronor, hvarmed en-
ligt förra Riksdagens beslut anslaget till Kommers-kollegium borde
minskas. Utskottet har likväl för sin del icke vågat att åter taga
dessa 6,000 kronor i beräkning, på den grund att, då Kongl. Maj:t i
sin proposition lätit dem fara, Utskottet icke ville förnya striden härom.

Utskottet förebråddes äfven, att icke hafva tagit i betraktande
de medel, som från manufakturförslagslånefonden utgå till löner åt
vissa embets- och tjenstemän, men då denna fonds penningetillgångar
icke stå under Riksdagens direkta kontroll, har Utskottet icke ansett
sig behöfva ingå i någon kalkyl rörande nämnda medel eller böra
upptaga dem i sina beräkningar. Jag tror således, att Utskottet,
hvad siffrorna angår, följt Kongl. Maj:ts proposition, och jag vågar
betvifla att någon skall kunna jäfva dessa siffrors riktighet.

Utskottet har i afseende derpå, att en stor del af Kommerskol-
legii embets- och tjenstemän äro berättigade att, i händelse af kol-

Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)

legii indragning, uppföras å indragningsstat med åtnjutande af deras fulla löner, sagt, att den statsverket i detta hänseende drabbande kostnad, skulle komma att utgöra *högst* 27,200 kronor. Det är nemligen alldeles klart, att det är omöjligt att på förhand kunna säga huru stort belopp kan komma att för detta ändamål åtgå, utan att fråga hvar och en af desse embets- och tjänstemän, om han vill öfvergå till det nya embetsverket eller komma på indragningsstat.

Slutligen ber jag att få nämna, att det som för mig utgjort det viktigaste skälet för bifall till det slut, hvartill Utskottet i denna fråga kommit, varit det af Herr Civilministern i anförandet till statsrådsprotokollet gjorda tillkännagifvande, att det nya embetsverket endast vore att anse såsom en öfvergångsform; men att från det nuvarande öfvergå till en öfvergångsform, tror jag icke kan vara skäl, helst en förändring i förevarande hänseende alltid måste föregås af en fullständig utredning, hvilka ärenden må kunna från Kommerskollegium öfverflyttas på andra embetsmyndigheter. Tag bort från Kommerskollegium alla konsulatärenden; och att så kommer att ske inom en kortare tid är sannolikt, åtminstone synes föredraganden för Civildepartementet icke hafva något emot att en stor del af dessa ärenden undandragas Kommerskollegii handläggning. Låt, säger jag, dessa ärenden försvinna från Kommerskollegium, hvilken skilnad i arbetet blir det icke då mot förr.

Jag tror således, att Utskottet kan väl försvara sitt nu föreliggande betänkande, på den grund att, innan en så viktig fråga som indragning af Kommerskollegium och inrättande i dess ställe af ett nytt embetsverk slutligen afgöres, en fullt tillfredsställande utredning af ämnet bör ega rum; ty den utredning som skett, anser jag icke hafva varit uttömmande, och då jag ännu mera blifvit styrkt i denna åsigt af Herr Civilministerns nyss afgifna yttranden, tillåter jag mig yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Grefve af Ugglas: Innan jag ingår i sjelfva frågan, ber jag att få yttra några ord med afseende på hvad den förste talaren omnämnde, hvartill äfven sluta sig de sista ord, som Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet fälde. Den förste talaren antydde såsom sitt hufvudsakliga motiv för bifall till Utskottets förslag, att denna fråga erhållit en *politisk betydelse*, som vida öfverstiger den vikt frågan i och för sjelf förtjenar, och Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet sade sig hafva blifvit smärtsamt berörd af Utskottets betänkande och tyckt sig hos Utskottet finna ett *missnöje med hvad som är*, utan önskan att skapa något annat eller, rättare sagdt, utan att veta hvad som skall sättas i stället. Jag medgifver, att genom det vid förra riksdagen under dåvarande förhållanden fattade beslut, som jag ogillar, frågan har kunnat erhålla en politisk ställning, som den säkerligen annars icke skulle erhållit, men jag får vädja till den förste talaren, huruvida han inom Utskottet — hvad som kunnat förefalla på afdelningen vet jag icke

— hört ett enda yttrande, som kunnat tolkas såsom en från politisk synpunkt härflytande personlig motvilja mot Herr Statsrådet och Chefen för Civil-departementet. Jag vågar tvärtom påstå, att inom Utskottet uttalats icke allenast ett erkännande af det tillmötesgående från Regeringens sida, som kommit Riksdagen till del, utan äfven, kort innan föreliggande beslut fattades, att det varit önskligt, att frågan om Kommers-kollegii indragning nu kunnat bringas till ett lyckligt slut. Att en sådan önskan funnits hos flertalet af Utskottets ledamöter, vågar jag påstå. Då jag emellertid, oaktadt den höga uppfattning jag har om Chefens för Civil-departementet verksamhet, icke kan frångå det slut, hvartill Utskottet kommit, ber jag honom vara öfvertygad om, att de skäl, som vid frågans bedömande för mig och flertalet af Utskottets ledamöter varit bestämmande, ingalunda bestått uti några politiska eller personliga förhållanden, utan varit af helt annan art.

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

Jag vill nu öfvergå till granskning af sjelfva frågan och framlägga de skäl, som förmått mig att biträda Utskottets beslut.

Det är egentligen tre skäl, på hvilka Utskottet grundat sitt afstyrkande af bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Det ena skälet är, att Utskottet anser antalet af de till Kommers-kollegii handläggning hörande ärenden, hvilka enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle till den nya styrelsen för handeln och näringarne öfvergå, ytterligare kunna ökas. I detta afseende ber jag att få erinra derom, att frågan om Kommers-kollegii indragning eller förändrade organisation nyligen varit föremål för undersökning af en komité, som dervid kommit till det resultat, att några af förutnämnda ärenden kunde till andra embetsmyndigheter öfverflyttas. Till de af komiterade sålunda till öfverflyttning föreslagna ärenden har Kongl. Maj:t proprio motu fogat åtskilliga andra, som ansetts kunna från Kommers-kollegium skiljas. Vid sådant förhållande, och då det lika litet för Utskottet som för någon enskild riksdagsman kunnat vara möjligt att intränga i denna organisationsfrågas alla detaljer, tror jag, med fästadt afseende på den utredning frågan i denna del redan erhållit, att man icke kan våga med Utskottet bestämdt påstå, att ännu flera ärenden finnas, med hvilka en öfverflyttning från Kommers-kollegium till andra håll kan ega rum, åtminstone vågar jag icke påstå något dylikt. Jag vill i det hänseendet påminna om en sak, som säkerligen åtskillige ännu erinra sig. En framstående riksdagsman från Göteborg, Rådman Björk, hade gjort åstadkommandet af förenklingar i embetsverkens organisation till sin speciela uppgift och var öfvertygad om lättheten att i detta afseende verka åtskilligt. Vid 1868 eller 1869 års riksdag nedsattes ett Särskildt Utskott för att behandla denna fråga, af hvilket Utskott Rådman Björk blef ledamot. Sedan detta Utskott pröfvat saken och kommit till ett mycket obetydligt resultat, åtföljdes visserligen dess betänkande af en reservation från den nämnde ledamoten, men han hade då i mycket öfvergifvit sin förra ställning och äfven i de fall, der han bibehållit den, hade han efter

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

vunnen noggrannare detaljkännedom kommit till vida mera sväfvande uttryck än förut. Det är derföre som jag för min del åtminstone icke skulle vilja på detta af Utskottet anförda skäl motsätta mig bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Det andra af Utskottet uppställda skäl för afslag å denna proposition är den stora kostnad, som skulle blifva en följd af det nya embetsverkets inrättande. Herr Statsrådet och Chefen för Civil-departementet framhöll, att den beräkning Utskottet i detta hänseende gjort icke är fullt riktig. Äfven under medgifvande att genom Kommers-kollegii utbytande mot den nya styrelsen i stället för en ökad utgift skulle uppkomma en besparing, hvilket likväl i sjelfva verket icke är fallet, äfven om de 6,000 kronorna till presidentslönen tagas med i beräkningen, så får jag erkänna, att i alla fall denna del af frågan har synts mig värd stor uppmärksamhet; ty då man ihågkommer huru många ärenden äro i fråga att från Kommers-kollegium skiljas och huru många af de ärenden, Kollegium handlägger, i följd af sin natur komma att gå ned till en obetydlighet, och då man ytterligare betänker, att beträffande de många till öfverflyttning från Kommers-kollegium till den nya styrelsen för handeln och näringarne ifrågasatta ärenden det, så vidt jag kunnat märka, endast i ett fall skulle hos det nya embetsverket fordras någon större verksamhet än hvad som vid samma ärendens behandling inom Kommers-kollegium varit fallet, nemligen i afseende på de statistiska tabellerna, så förefaller det mig som om jag, utan att ega någon detaljkunskap om de anförda siffrorna, kan våga påstå, att man borde hafva kunnat komma till en lägre kostnad för detta nya embetsverk än hvad som, äfven enligt den beräkning Herr Civilministern uppgjort, skett. Det är dock icke heller denna del af frågan, som i afseende på mitt votum inom Utskottet varit verkande.

Den tredje åter af Utskottet framställda betänkligheten mot godkännande af Kongl. Maj:ts förslag är den, att Utskottet icke utaf innehållet i den Kongl. propositionen kunnat för sig göra klart, huru detta nya embetsverk skulle verka i hela sin omfattning. I afseende härpå saknar det af Chefen för Civil-departementet till statsrådsprotokollet afgifna yttrande den uttömmande klarhet, som varit önskvärd. Man finner detta af en mängd förhållanden, så i fråga om fördelning emellan byråerna af embetsgöromålen, angående tjenstemännens antal och löner samt slutligen i afseende på de föreslagna ombudens verksamhet för näringarnes bästa, hvartill kommer att Herr Civilministern sjelf i sitt nämnda anförande yttrat, att »en definitiv organisation nu icke lärers ifrågakomma» äfvensom kort derefter de ord, som han här upprepat, eller att det nya embetsverket endast skulle vara *en öfvergångsinstitution*. Han har förklarad dessa ord dermed, att enligt hans uppfattning hvarje förvaltningsorganisation måste i viss mån blifva en sådan. Men jag vill deremot endast anmärka, att man väl åtminstone i det ögonblick, då man fattar beslut om upphäfvande af ett gammalt embetsverk och inrättande af ett nytt, bör

hafva för sig klart, huru i den *närmaste framtiden* detta senare embetsverks verksamhet skulle gestalta sig. Det är denna anmärkning af Utskottet, som jag för min del icke kunnat underkänna. Anledningen till det angifna förhållandet synes vara *antingen* att, då Kongl. Maj:t utaf skäl, som å femte sidan af det vid propositionen fogade statsrådsprotokoll omförmälas, ansett önskvärdt, att frågan redan vid denna riksdag bringades till ett slutligt afgörande, och derföre till Riksdagen aflemnat proposition i ämnet, det saknats tid för Kongl. Maj:t att så i detalj ingå i frågans pröfning, att ett fullständigt förslag kunnat framläggas, *eller ock*, hvilket framgår af Herr Civilministerns tal om en »öfvergångsinstitution», att han tänkt sig, att ett nytt statsdepartement komme att inrättas, hvarom vid denna liksom vid föregående riksdag förslag blifvit väckt. I sådant fall skulle behofvet af den nya styrelsen försvinna, och de ärenden, som af denna styrelse borde handläggas, vare sig öfverflyttas på byråer under det nya departementet eller fördelas mellan detta och öfriga departement. Men vare med detta huru som helst, så qvarstår dock obestämdheten beträffande den verksamhet, som det nu föreslagna nya embetsverket skulle få, och jag tror, att det är med mindre våda förenadt att ännu ett år uppskjuta med en förändring af Kommerskollegium än att nu antaga ett förslag, som representationen icke klart ser, huru det i verkligheten kommer att taga sig ut. Det är detta skäl, som för mig varit det bestämmande. På samma gång jag uttalar detta, och att, enligt min åsigt, Kammaren med godkännande deraf bör afslå Kongl. Maj:ts proposition, ber jag ännu en gång, att Herr Statsrådet och Chefen för Civil-departementet icke må uppfatta frågans utgång, derest det beslut, som nu fattas, kommer att blifva ett afslag å Kongl. Maj:ts proposition, såsom innebärande något, som på minsta sätt är riktadt mot honom personligen. Herr Statsrådet och Chefen för Civil-departementet har allt för många gånger här hört yttranden, som inneburit ett erkännande af hans gagnande verksamhet, för att från den utgång, denna fråga kan komma att få, hemta anledning att anse Kammarens åsichter beträffande denna hans verksamhet hafva undergått någon förändring.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Nordenfelt, Leonard Magnus. I behandlingen af förevarande ärende inom Utskottet har jag varit hindrad att deltaga, men ber nu att derom få yttra några ord. Jag kan för min del godkänna hvarken Utskottets förslag eller Kongl. Maj:ts proposition. Mot den senare vill jag erinra, att det synes mig vara en misshushållning med goda arbetskrafter att på en gång indraga Kommers-kollegium. Der fins nemligen anställd en hel del embets- och tjenstemän, som äro fullt arbetsföra. Blevfe Kommers-kollegium nu indraget, komme större delen af desse embets- och tjenstemän antagligen på indragningsstat och finge derifrån uppbära sina nuvarande löner intill döddagar. Detta vore mycket bra för dem, men icke så för staten. Jag före-

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

ställer mig derföre, att denna indragning bör ske småningom och öfverflyttning af göromålen till ett nytt embetsverk följaktligen komma att småningom verkställas. En sådan öfverflyttning kan det oakadt icke draga så lång tid. Man kan väl invända, att kommersråden på grund af sina fullmakter hafva rättighet att fortfarande sitta i Kommers-kollegium. Jag tror dock, att intet hinder finnes för Kongl. Maj:t och Riksdagen att minska antalet af råd eller andra tjänstemän i detta kollegium, lika litet som något hinder lär förefinnas för Kongl. Maj:t att ändra den för kollegium utfärdade instruktion, hvarigenom nämnda, kommersråden nu tillkommande rättighet skulle kunna blifva dem beröfvad. Detta må anses såsom hedniska åsikter för dem, som äro djupt inne i byråkratiska förhållanden, men för mig synes ett sådant steg vara lämpligt. En chef bör framför allt finnas, som kan taga saken om hand, och jag föreställer mig att, om en och samma person blefve tillförordnad president i Kommers-kollegium och på samma gång chef för den nya styrelsen, han skulle kunna ganska verksamt bidra till den ifrågasatta förändringen. Om man vidare satte ett visst lindrigt tryck på de personliga känslorna, t. ex. genom att icke bevilja dyrtidstillägg åt andra af Kommers-kollegii embets- och tjänstemän än dem som öfvergingo till den nya styrelsen eller fortfarande önskaes kvar i kollegium, skulle öfvergången från det gamla till det nya påskyndas. Jag vill naturligtvis icke tillmäta mig förmåga att framställa något förslag i ämnet, som kunde vinna Riksdagens bifall, men jag tror, att Utskottet borde hafva gått i den riktning, jag nu nämnt. Då ställningen är sådan att, så vidt jag förstår, Kongl. Maj:ts proposition icke har utsigt att vinna Riksdagens bifall, men genom ett beslut i den af mig angifna riktningen ärendet sannolikt skulle kunna bringas ett stycke på väg, så tror jag det vore lämpligt att fatta ett sådant beslut. Då jag likväl icke tilltror mig att formulera detta så, att jag kan hoppas att derför vinna Kammarens bifall, så yrkar jag återremiss. I fall Riksdagen afslår detta Kongl. Maj:ts, såsom mig synes, ganska fullständiga förslag, bör väl Riksdagen tydligen uttala hvad den önskar. Jag har gjort ett utkast öfver hvad jag för min del vill i denna sak, och ber att få uppläsa det utan alla anspråk på att det skall vara uttömmande. Jag skulle nemligen vilja föreslå, att Kongl. Maj:ts nådiga proposition må på det sätt af Riksdagen bifallas:

a) att Kommers-kollegium må efter hand indragas, i den mån de embets- och tjänstemän i nämnda kollegium, som hafva ovilkorliga fullmakter, afgå från sina tjänster, medgifvande Riksdagen för sin del, att det kollegiala arbetssättet inom samma kollegium må upphöra;

b) att ett nytt embetsverk, benämndt Kongl. Styrelsen för handeln och näringsarne och bestående tillsvidare af en generaldirektör och chef, med allena beslutande rätt, hvilken jemväl bör vara t. f.

president i Kommers-kollegium samt två föredragande och rådgifvande ledamöter, kallade byråchefer och berättigade att emot chefens beslut sig reservera, må på extra stat inrättas, så snart tillgångar för de med denna organisation förenade kostnader kunna beredas, vare sig genom indragning af tjänster i Kommers-kollegium, genom extra anslag, beviljade af Riksdagen, eller genom andra medel, som stå till Kongl. Maj:ts disposition;

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

c) att den nya styrelsen, i den mån ofvannämnda tillgångar det medgifva, må förses med nödiga biträden och öfvertaga de Kommers-kollegium för närvarande åliggande göromål, hvilka denna nya styrelse kan medhinna att verkställa;

d) att Kommers-kollegii ordinarie anslag må i riksstaten för år 1876 upptagas till 84,500 kronor, medgifvande likväl Riksdagen att hvad af samma anslag icke behöfves för Kommers-kollegium och bergsstaten må tillsvidare användas för den nya styrelsen för handeln och näringarne;

e) att såsom extra anslag för år 1876 anvisas 15,000 kronor, att användas dels till dyrtidstillägg för dem af Kommers-kollegii nuvarande ledamöter och tjänstemän, hvilka åtaga sig att tjänstgöra i den nya styrelsen, eller, utan att om sådan tjänstgöring blifva anmodade, fortfara att tjänstgöra i Kommers-kollegium, men deremot icke för de tjänstemän, som vägra att tjänstgöra i den nya styrelsen, i händelse att de derom blifva anmodade; dels ock för ett hastigare genomförande af den nya organisationen, än som endast med Kommers-kollegii nuvarande anslag kan ega rum;

f) att ett extra anslag af 2,420 kronor må för år 1876 anvisas, såsom tillfällig löneförbättring för fyra bergmästare, som sakna boställen, och tre tjänstemän vid Sala silfververk;

g) att Riksdagen må i underdänig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t, sedan ytterligare utredning egt rum angående hvilka af de Kommers-kollegium nu åliggande göromål kunna med fördel öfverflyttas till andra embetsmyndigheter, och någon erfarenhet blifvit vunnit angående behovet af tjänstemän i den nya styrelsen för handeln och näringarne samt utredt blifvit, hvilka af de nuvarande ledamöterna och tjänstemännen i Kommers-kollegium kunna anställas i den nya styrelsen, hvilka af dem tillsvidare lämpligen böra tjänstgöra i kollegium och hvilka böra förflyttas på indragningsstat, täcktes taga förevarande fråga under förnyad ompröfning, samt att embeten och tjänster i Kommers-kollegium, hvilka blifva lediga och icke genast kunna indragas, må fortfarande endast på förordnande och tills vidare tillsättas.

Tillgångar att bestrida afföningen till de i punkten b) här ofvan omnämnde tjänstemän finnas redan. Om jag nemligen till summan af de till tillförordnade tjänstemän i Kommers-kollegium utgående löner lägger de 6,000 kronorna till presidentslönen, uppkommer ett belopp af 29,050 kronor, hvilket belopp redan vid början af Kommers-

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

kollegii indragning till större delen blefve disponibelt. Om vidare Kongl. Maj:t har några andra tillgångar, hvilka jag anser böra finnas, att för ändamålet använda, t. ex. från manufakturdiskontfonden, samt Riksdagen beviljade ett litet extra anslag, så erhålles snart en summa, tillräcklig att dermed bestrida aflöningen till en generaldirektör och två byråchefer i den nya styrelsen jemte nödiga biträden. Huru man än tänker sig denna organiserad, kunna der icke anställas mindre än två byråchefer. Jag tror för min del att der behöfvas tre sådana chefer, men ingen lär väl föreställa sig, att icke åtminstone två erfordras för att sköta de göromål, som skulle komma att af den nya styrelsen handläggas; ty huru många af Kommers-kollegii nuvarande göromål man än öfverflyttar på andra redan befintliga embetsmyndigheter, återstår dock alltid bergsstaten med dithörande göromål, patentväsendet, taxebestämnelser med flera dylika, hvilka väl oundgängligen måste öfvertagas af ett nytt embetsverk. Jag tror, att om Kammaren fattade ett beslut i den riktning, jag nu angifvit, majoritet möjligen skunna vinnas derför vid gemensam votering, och man skulle derigenom hafva bringat ärendet åtminstone ett stycke på väg. Jag vill dock icke framställa något yrkande i detta hänseende, utan vidhåller min begäran om återremiss.

Herr von Ehrenheim: Då jag haft äran deltaga i det komitéarbete, som ligger till grund för Kongl. Maj:ts proposition, så torde det tillåtas mig att något utförligare redogöra för min ståndpunkt i afseende på denna fråga. Alla, som sysselsatt sig med detta ämne, hafva sig väl bekant, hur gammal frågan om Kommers-kollegii indragning är, äfvensom att efter år 1857 en komité, hvori högst framstående män hade plats, tillsattes för att utreda möjligheten af en omorganisation af såväl Kommers-kollegium som rikets öfriga förvaltningsverk. Denna komité, hvars betänkande afgafs 1859, stannade vid ett förslag, som hufvudsakligen öfverensstämmer med den senast tillsatta komiténs, eller att förvandla Kommers-kollegium till en generalstyrelse. Det visade sig emellertid, att detta förslag icke tillfredsstälde dem, som företrädesvis sysselsatte sig med frågan, utan att den uppfattning, hvilken sedermera sökte göra sig gällande, var den, att Kommers-kollegium borde kunna helt och hållet upphävas och dess göromål till största delen på andra embetsverk fördelas, samt att, om ett centralt verk skulle bibehållas för en del af göromålen, borde detta blifva en byrå under Civil-departementet. När 1859 års förslag före 1868 års riksdag å nyo anmälde inför Kongl. Maj:t och lades å sido, så omfattade regeringen nyssnämnde tanke, men med två vilkor. Det ena var inrättandet af ett nytt statsdepartement; det andra, att departementschefen skulle i vissa afseenden erhålla beslutanderätt, så att icke alla ärenden skulle behöfva ovilkorligen indragas inför Konungen i Statsrådet. Med dessa två vilkor uttalade sig dåvarande chefen för Civil-departementet för en indragning af

Kommers-kollegium, men Riksdagen afslog de i ofvannämnda syfte framställda Kongl. propositionerna. Frågan har sedermera åtskilliga gånger och städe i samma riktning ånyo upptagits inom representationen, och af det för sistlidet års Riksdag framlagda statsrådsprotokollet angående Kommers-kollegium framgår ju tydligt, att tanken på inrättandet af en omedelbart under regeringen stående byrå äfven föresväfvat dåvarande departementschefen. Med afseende på dessa förhållanden ansåg sig komitén, då den började sina arbeten, böra i första rummet utreda, i hvad mån Kommers-kollegii göromål skulle kunna fördelas mellan andra embetsmyndigheter eller hänskjutas till behandling inom statsdepartementen. Men vid denna undersökning, om hvars samvetsgrannhet och ingående i detalj jag hade hoppats komiténs betänkanter skulle bära vittnesbörd, kom komitén till den slutsats, att ett stort antal göromål vore af den beskaffenhet, att deras handläggning icke kunde öfverflyttas till andra befintliga embetsverk, äfvensom att det, åtminstone icke utan den förutsättning, som förut blifvit gjord från regeringens sida, läte sig göra att föra in dessa ärenden under regeringen, och detta så mycket mindre, som dessa ärenden just voro de, hvilka kräfde det största arbetet. När komitén således kom till den öfvertygelse, att det redan af blott formela skäl icke lät sig göra att undvara en särskild styrelse i Kommers-kollegii ställe, så var det icke längre skäl att från denna centralstyrelse förflytta andra ärenden än sådana, hvilka skulle vinna på att komma under en annan auktoritet än den nya styrelsen. Kongl. Maj:t har sedermera ökat antalet af de fränskilda målen, och det tillkommer icke mig, såsom komitéledamot, att tvista derom med Kongl. Maj:ts regering, lika litet som jag såsom representant vill göra det. Emellertid, om komitén af formela skäl ansåg det omöjligt att ersätta Kommers-kollegium med en annan institution än en stående, sjelfständigt verkande styrelse med en beslutande chef, så gjorde sig äfven inom komitén den åsigt gällande, att detta sätt att ordna ärendena utan tvifvel vore det fördelaktigaste, så att en sjelfständig myndighet funnes, som toge hand om näringarne, icke i den mening, att den skulle vara en förmyndare för näringsidkarne, utan i den, att den i statsekonomiskt hänseende skulle företrädesvis taga vård om deras intressen genom insamlande och offentliggörande af statistiska notiser, som äro af stor vikt, genom att ega vidsträckt kännedom om näringslagstiftningen äfven i andra länder och att följa såväl denna lagstiftning som näringarnes utveckling med stor uppmärksamhet och vara i tillfälle att meddela upplysningar i sådana hänseenden jemväl åt industriidkare, som deraf kunde vara i behof. En sådan styrelse synes mig derföre vara af den stora vikt för samhället, att man icke bör se på den lilla kostnad, som dertill erfordras, utan betänka, att ändamålet är väl värdt en ökad utgift. Detta är den grundtanke, hvilken komitén i sitt förslag utförligare utvecklat. Sjelfva detaljerna i detta förslag äro mycket enkla. De afse byrå

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

Indragning af inddelning med en beslutande chef, hvilket sätt för ärendenas skötande bör kunna kraftigast bidraga till deras snabba och omsorgsfulla handläggning.
Kommerskollegium.
(Forts.)

Har jag nu en sådan öfvertygelse, så får jag säga, att jag icke vet, hvad som skall vinnas med den vidare utredning, som Stats-Utskottet påyrkar. Det kan ju vara möjligt — beroende för öfrigt på olika uppfattning — att ett eller annat ärende kan från centralstyrelsen skiljas, men detta är icke hufvudsaken, och jag kan för öfrigt icke se några fördelar af att ett embetsverk, som har den uppgiften att vara en centralstyrelse för handeln och näringarne, får allt mindre och mindre med dessa näringar att göra. Den största af de frågor, hvilka i afseende på det nu föreslagna embetsverket äro sväfvande, är frågan om den tekniska undervisningen, och det hade varit en fördel, om denna fråga kunnat ordnas på samma gång som styrelsen, men i det afseendet förekommer, att en särskild komité behandlat frågan om den tekniska undervisningen och föreslagit statens medverkan vid denna undervisning i vida större utsträckning än förut samt i sammanhang dermed en särskild styrelse för den tekniska undervisningen, hvilken styrelses göromål således blefve beroende af det beslut, som af statsmakterna kan komma att fattas: frågan om statens medverkan. Det förefaller mig för öfrigt, som om intet hinder skulle möta att ordna denna nya styrelse så, att den ingår i den föreslagna centralstyrelsen. Hvad nu kostnaderna beträffar, så kan man väl icke neka att de äro nedsatta, men man finner det motbjudande att se en så stor indragningsstat, som här är föreslagen. Dervid är att anmärka, dels att denna icke nödvändigt behöfver blifva så stor, som Utskottet antager, och dels att en sådan omorganisation som den ifrågavarande icke kan köpas på annat sätt. Att Riksdagen i andra fall icke skyr de största kostnader för att vinna en omorganisation ser man t. ex. af anslagen till flottans reservstater. De öfriga kostnaderna för den nya styrelsen äro, såsom redan blifvit af en annan talare visadt, icke obetydligt lägre än kostnaderna för det nuvarande Kommers-kollegium, om man räknar rätt och icke förbigår de utgifter som gå från från manufaktur-fonden och handels- och sjöfarts-fonden. Om Stats-Utskottet också på sidan 6 i dess betänkande anser dessa fonders medel icke vara statsmedel och icke böra tagas i beräkning, så återkommer Utskottet från denna uppfattning på sidan 7, der Utskottet säger, att, om än de kostnader som uppkomma genom den nya organisationen icke äro afsedda att direkt drabba statsverket, anser Utskottet likväl frågan derom böra tillmätas icke ringa vikt vid bedömandet af Kongl. propositionen. Beträffande kostnaderna för de särskildt tillsatte industridkarne, som skulle vara ombud för näringarne och yrkesbildningen, så äro vi lyckligtvis i vårt land icke så ovana vid volontärbete, att det är omöjligt att finna män, hvilka utan annan ersättning än för den direkta kostnaden vilja taga plats i en sådan korporation, och om så är, vågar jag säga, att i synner-

het om man jemför denna kostnad med de summor, som nu finnas på statsbudgeten, den icke är värd att tala om.

Stats-Utskottet fäster sig vidare dervid, att formen för denna institutions samverkan med det nya embetsverket icke är i den Kongl. propositionen angifven. Komitén har i det afsedet tillåtit sig göra ett utkast till, huru den tänkt sig denna verksamhet, och för mig ligger intet afskräckande uti att låta den nya styrelsen taga denna fråga i öfvervägande.

Om jag undantager de allmänna uttalanden för Kommers-kollegii inordnande såsom en byrå under ett statsdepartement som förekommit, så föreligger intet annat förslag till embetsverkets indragning utan inrättande af ett nytt fristående embetsverk, än det som af 1870 års revisorer framställes, ett förslag, hvilket revisorerne hade den blygsamheten att kalla endast en antydning, men hvaremot ändock två af dem, Grefve Axel Mörner och Friherre Johan Nordenfalk, reserverade sig, emedan de icke ville bära ansvaret för detsamma. Under sådana förhållanden, och då det är önskligt, att frågan om Kommers-kollegium må bringas till ett snart slut, har jag intet annat yrkande att framställa än bifall till Kongl. Maj:ts proposition, så mycket hellre som det icke kan vara nyttigt, att ett embetsverk, som har så viktiga intressen att bevaka som Kommers-kollegium, fortfarande skall stå på ett öfvergångsstadium. Man har visserligen sagt, att äfven det nya verket icke skulle blifva annat än en öfvergångsinstitution; men för min del hoppas jag, att det skall blifva en af dessa öfvergångar, som endast i historisk mening kunna så benämnas.

Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve Mörner, Carl Göran: Det skulle för mig vara ett nöje att kunna instämma uti det slut, hvartill den näst föregående talaren kommit, men då jag sökt göra mig reda för, hvilka göromål det ifrågasatta nya embetsverket skulle erhålla, har jag dervid haft mera svårighet att göra mig en klar föreställning om de återstående ärendenas mängd och beskaffenhet än att finna hvilka göromål skulle bortfalla. Enligt min tanke är det dock vid detta tillfälle af större betydelse att se till, huruvida den återstod af ärenden, som skulle komma att handläggas af det nya embetsverket, verkligen är af den stora vikt, som den föregående talaren framhållit. Af det anförande, som Herr Statsrådet och Chefen för Civil-departementet afgifvit till statsrådsprotokollet framgår, att han ansett att, utom de af komitén till öfverflyttning på andra embetsverk ifrågasatta ärenden, åtskilliga andra äfven skulle kunna öfverflyttas från Kommers-kollegium till andra embetsverk, och han har dervid, efter mitt förmenande, på ett alldeles öfvertygande sätt ådagalagt, att det är rent af skadligt, att icke frågor om sjöfolks enrullering eller de listor, som i sjömanshusen uppsättas öfver detsamma, till Förvaltningen af sjöärendena öfverflyttas. Han utvecklar ganska klart, att en sådan

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

Indragning af åtgärd är alldeles nödvändig för landets försvar, såvida man, i händelse af behof, vill hafva någon möjlighet att få rätt på sjöfolket. Kommers-kollegium.
(Forts.)

En annan fråga, som icke blifvit berörd uti de handlingar, hvilka jag haft tillfälle att se, men som synes mig nära nog kunna sättas i samma kategori som nyssnämnda ärende, är frågan om den befattning, som för närvarande åligger Kommers-kollegium med sundhetsärenden. Nog vill det synas, att man kan förvänta, att förklaringar huruvida vissa orter skola anses såsom smittade eller fria från smitta, skulle med mera sakkännedom meddelas, om Sundhets-kollegium i stället för Kommers-kollegium hade pröfningsrätt. Anmärkningar hafva också understundom förefallit derom, att rätt besynnerliga kungörelser i det hänseendet utfärdats på temligen lösa uppgifter från en eller annan konsul. Jag föreställer mig, att om dessa ärenden öfverflyttades till Sundhets-kollegium, skulle detta kollegium, med begagnande af telegrafan eller annan lämplig utväg, inhemta nödiga uppgifter, på det icke för samfärdseln skadliga och hinderliga kungörelser måtte komma att utfärdas. Dessa ärenden utgöra en icke ringa del af Kommers-kollegii verksamhetsområde. Kollegium utfärdade år 1873, efter hvad jag inhemtat, 23 kungörelser, af hvilka 22 berörde frågor om orters förklarande för smittade eller fria från smitta. Den 23:dje kungörelsen, som igenfinnes under N:o 79, omfattar frågan angående de städer i riket, uti hvilka införsel sjöledes af idislande djur äfvensom af hästar må från och med år 1874 ega rum. Det vill synas mig, att en sådan kungörelse hade kanske med fullt ut lika mycken sakkännedom kunnat meddelas af General-tullstyrelsen, som väl bäst vet, hvilken bevakning finnes att tillgå på de särskilda orterna, och som bör lika väl som Kommers-kollegium känna, om för de idislande djurens besigtning och medicinska vård tillgång finnes på fullt skickliga och pålitliga veterinärer. Jag tror således, att, icke endast utan skada utan till gagn för det allmänna, Kommers-kollegium hade kunnat befrias äfven från denna kategori af ärenden.

Af det betänkande, som blifvit oss meddeladt, hafva Herrarne varit i tillfälle att erfara, hvilken ringa del ärenden af vissa slag förekomma till det ärade kollegiets handläggning, och då här har lagts särskild vikt på förhållandet med den tekniska undervisningen och bergsärendena, tillåter jag mig blott fästa uppmärksamheten på, att enligt den nuvarande fördelningen af ärendena inom kollegium, handläggas på *en* och samma rotel frågor, rörande så väl bergshandteringen och inseendet öfver bergsstaten, som angående meddelandet af patent och dermed i sammanhang stående frågor, äfvensom ärenden rörande de tekniska undervisningsanstalterna, samt att innehafvaren af denna rotel jemväl uppgör den årliga berättelsen om bergshandteringen. Således handläggas för närvarande på en rotel de flesta af de ärenden, hvilka under diskussionen framhållits såsom de viktigaste föremålen för Kommers-kollegii verksamhet. En annan rotel, den andra, har redan blifvit befriad från åtskilliga göromål, men har dock fortfarande sig ålagdt att utgifva den årliga berättel-

sen om fabriker och manufakturver. Jag har icke granskat den sista berättelsen, men jag har uti en af våra större tidningar sett en granskning öfver densamma, och för min del får jag säga, att jag uti denna tidningens redogörelse fann rätt märkliga uppgifter. hvilka åtminstone för mig ej voro öfvertygande om att icke en lika god berättelse lätteligen skulle kunnat på annat håll åstadkommas. Det vill således, vid den uppfattning, som jag bildat mig angående förhållandet med de ärenden, hvilka återstå för det ifrågasatta embetsverkets handläggning, framgå, att dessa icke äro af den omfattning, att de fordra en så stor och talrik tjenstemannapersonal som ifrågasatts, och hvad särskildt angår förslaget om anställande af en generaldirektör med ensam beslutande rätt, såsom chef för det nya embetsverket, vill det synas mig, att detta står rakt i strid med de åsikter, som komitén, hvilken granskat frågan, sagt å sidorna 57 och 58, der det heter:

Värdet af specialinsigter vid behandlingen af samtliga frågor rörande de praktiska ärenden, hvilka en styrelse för handeln och näringsverksamheten har att handlägga, läger väl icke af någon förnekas. Men väl torde deremot med skäl kunna ifrågasättas, huruvida det anspråk på speciel teknisk bildning, som må ställas på den af styrelsens byråchefer, hvars uppgift företrädesvis blir att handlägga frågor om grufvehushållningen och bergshandteringen, kan eller ens bör gifvas sådan utsträckning, att hans tekniska insigter äfven omfatta den oändliga mångfald af näringsverksamhet, som ligger inom manufakturernas, fabrikerernas och slöjdernas vidsträckta områden. Ett så omfattande anspråk, om det skall blifva annat än skenbart, torde knappast någonsin vid byråchefens platsens besättande kunna iakttagas, då personer med den omfattande tekniska bildning, som åsyftas, om sådana ock undantagsvis finnas, svårligen torde vara villiga att åtnöjas med de lönevillkor, staten för en byråchef läger bevilja, och än mindre torde kunna förutsättas med sin företrädesvis utpreglade tekniska riktning förena den embetsmannabildning och erfarenhet, som för byråchefsbefattningens handhavande erfordras. Det är således, enligt komiterades tanke, fara värdt, att det uppställda anspråket på förening af vetenskaplig och teknisk bildning inom bergshandteringsområdet med allmän teknisk bildning jemte erforderlig embetsmannabildning hos samma byråchef icke kan uppfyllas, men deremot, såsom alla öfverdrifter, skulle komma att verka menligt både på embetsverkets organisation och på dess framtida förmåga att motsvara de ådetsamma ställda förväntningar.

Detta yttrande innefattar ett kraftigt ogillande af den fördelning af göromålen, som kollegium nu gjort eller fått godkänd, emedan denna för närvarande just är sådan, att ett dylikt anspråk måste ställas på innehafvaren af den rotel, som, på sätt jag tagit mig friheten upplysa, fått sig ålagd handläggningen af ärenden rörande bergshandteringen med mera. Men om hvad komitén säger är riktigt i afseende på den omnämnde byråchefen, så måste det äfven

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

ega sin fulla tillämpning på den föreslagna generaldirektören, som ensam skulle ega beslutanderätt. Den sakkunnige byråchefen skulle hafva rätt att reservera sig, men den mindre sakkunnige generaldirektören makten att besluta. Efter mitt förmenande är komiténs förslag härutinnan kanske ej så alldeles konsekvent.

Uti ett sådant embetsverk som det ifrågasatta, hvilket i viss mån mera är en vetenskaplig institution än ett administrativt embetsverk — ty det får nästan intet att administrera — kunde man möjligen med lika stor framgång ordnat förhållandena så, att herrar byråchefer gemensamt öfverlagt, men, i händelse af paria vota, en hvar haft afgörande röst uti de till hans byrå hörande ärenden samt att ett arvode ställts till Kongl. Maj:ts förfogande för att tilldelas den byråchef, Kongl. Maj:t kunde anse lämpligast att anförtro öfvervakandet af det hela. Derigenom hade man kommit från frågan om generaldirektören.

Af en föregående talare har redan framhållits vigten af att åstadkomma en utredning öfver hvad som verkligen skulle återstå för det nya embetsverk, hvilket skulle komma att efterträda Kommers-kollegium. Jag kan för min del icke annat än dela denna åsigt. Jag tror, att en sådan utredning är ändamålsenlig, innan man inrättar ett nytt embetsverk med alla de föreslagna underafdelningarne.

Herr Statsrådet och Chefen för Civil-departementet anförde, bland annat, såsom skäl mot den ifrågasatta öfverflyttningen till Statistiska centralbyrån af en del utaf Kommers-kollegii göromål med statistiska berättelser, att Statistiska centralbyrån ej egentligen hade något att göra med sådana specialstatistiska arbeten, utan att dessa ombesörjas af de särskilda embetsverken. Jag tillåter mig dock härvid erinra, att för närvarande en sådan afdelning af ganska stor omfattning åligger Statistiska centralbyrån och uteslutande af densamma handlägges, nemligen jordbruksstatistiken, angående hvilken uppgifterna inkomma direkt till Statistiska centralbyrån och der bearbetas. Om jag också ej är öfvertygad, att sättet för arbetet alltid är sådant, att det lemnar fullt tillförlitliga resultat, enär, på sätt chefen för Statistiska centralbyrån behagat meddela Landtbruksakademien, dervid understundom så tillgår, att om uppgift saknas öfver till exempel utsädesmängden af ett visst sädesslag i ett visst län, men man känner afkastningen, så tager man en sådan uppgift för ett föregående år och uträknar derefter huru stor procent i förhållande dertill, som den erhållna afkastningen utvisar, så har man dock alltid erhållit en berättelse. Den grund man antagit för bedömande af förhållandena förefaller mig visserligen föga säker, men den var kanske åtminstone lika god, som då man i berättelserna om fabrikerne får läsa, att i Vesternorrland ej finnes mer än ett skeppsvarf och så vidare. Jag tror, att i den ställning, hvori frågan för närvarande befinner sig, finnes knappt någon annan utväg att vidtaga, än att i den föredragna punkten bifalla Stats-Utskottets förslag.

Herr Bennich: Med Herr von Ehrenheim har jag haft äran delat uppdraget att utarbета det betänkande och förslag, som den sista komitén i frågan afgifvit. Jag kan i allt hufvudsakligt i afseende på den tankegång, som hos komitén gjort sig gällande, hänföra mig till Herr von Ehrenheims redan afgifna yttrande, likasom jag sluter mig till hans yrkande. Jag ber dock att få tillägga något. Då jag fick förtroendet att deltaga i denna komité, hyste jag inom mig den mening, som, snart sagt, gjorts till en trosartikel i vårt land, att Kommers-kollegium var helt och hållet öfverflödigt, och att dess göromål kunde väl på andra embetsverk fördelas, möjligen med inrättande af någon ny byrå inom ett statsdepartement. Under denna förutsättning började jag att studera förhållandena, men jag får bekänna, att ju mera jag sökte sätta mig in i dem, desto beständare blef min öfvertygelse, att Kommers-kollegium väl kunde indragas, men att göromålen måste upprätthållas af något annat centralt embetsverk. Äfven med de utslutningar eller öfverflyttningar, som af komitén föreslagits, och med de ytterligare öfverflyttningar, som af Kongl. Maj:t blifvit föreslagna, ja, till och med de ännu ytterligare öfverflyttningar, som här blifvit ifrågasatta, återstå dock göromål till sådan mångfald och af så vigtig och omfattande betydelse, att de, efter min öfvertygelse, ej kunna utföras af ett embetsverk med mindre personal än den, som af komitén föreslagits, nemligen 14 tjenstemän i stället för kollegii nuvarande 31. Som Herrarne behagade finna af komitébetänkandet, har undersökningen och utredningen sträckt sig in till ganska små detaljer af kollegii åliggande, och efter min öfvertygelse kan icke en mera detaljerad utredning hvarken vara erforderlig eller lända till ett klarare bedömande af hvad landets bästa i afseende på denna fråga fordrar. Det är sant, att i samma mån som näringarne och handeln fordra frihet, komma också flera stadganden i de äldre instruktionerna för Kommers-kollegium att förlora sin betydelse. Vissa och icke få af de gamla åliggandena hafva bortfallit; men å andra sidan är fullt gifvet, att, i samma mån ett lands utveckling fortgår, uppstålla sig nya frågor, hvilka behöfva utredning. Sjelfva näringsfriheten påkallar andra bestämmelser, på det att icke friheten skall sträcka sig derhän, att den förnärmar andras rättigheter, att den blir äfventyrlig för andras välfärd. Så hafva vi sett, att under senare tider måst utarbetas lagstadganden angående förr aldeles obekanta sprängämnen, angående anläggning af fabriker för deras tillverkning, deras magasinering och transporter. Detta är en ny fråga, som behandlats af Kommers-kollegium. Ingen menniska drömde för 10 eller 12 år sedan om att vi i vårt land skulle behöfva en särskild lagstiftning för bevakande af våra medborgares trygghet och säkerhet vid emigration. Vi hafva måst stifta en lag om emigrantagenter och deras öfvervakande. Kommers-kollegium har uppsatt denna lag och antager numera agenter eller indrager deras tillstånd att utföra agentskap, om de brista i sina skyldigheters fullgörande. Ett sådant öfver-

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

*Indragning af
Kommers-
kollegium
(Forts.)*

vakande är nödvändigt, såvida icke svenska medborgares välfärd skall förspillas. En annan fråga, som sannolikt icke länge kan undgå att komma under pröfning hos oss likasom i andra länder, är den om kontrollen deröfver, att sjöfarten icke bedrifves med så beskaffade fartyg, att människors lif och egendom allt för mycket äfventyras, en kontroll öfver fartygs sjövärdighet. Jag tror, att i England för närvarande förslag utarbetas i detta ämne, och efter all anledning måste äfven hos oss snart något göras. En annan mycket stor fråga, som lyckligtvis hos oss ännu i ringa mån gjort sig gällande, men i andra länder antagit storartade dimensioner, är frågan om förhållandet mellan arbetare och arbetsgifvare. Antagligen komma äfven vi derhän, att vi få se till att en lagstiftning bringas till stånd, som angifver sättet, hvarpå denna mycket brännande fråga skall kunna lösas fredligt och till allmänt väl. Sådana frågor uppkomma i stor mängd och af stor betydelse i jembredd med samhällsutvecklingen, och för deras förberedande, öfvervakande och ledning fordras otvifvelaktigt en myndighet, som kan gå regeringen till handa med utarbetande af lagar och öfvervakande af lagarnes efterlefnad. Jag har anmärkt, att från Kommers-kollegii gamla åligganden mycket bortfallit, men jag har erinrat om viktiga frågor, som komma i stället och som förtjena behjertande från det allmänna sida. Jag tror, att det ej går an att lemna allt vind för våg och att så organisera våra embetsverk, att hela förvaltningen saknar erforderlig kraft och insigt för frågornas ordnande. Då komitén framställde sitt förslag, hade den tagit sorgfällig kännedom om en inrättning i Würtemberg, Centrastelle für Gewerbe und Handel, som förut här blifvit omnämnd, och om en berättelse angående gagnet af denna inrättning för Würtemberg, afgifven af en österrikisk embetsman, som sändts till Würtemberg för att studera dessa förhållanden. Denna berättelse vitsordar, att detta embetsverk utöfvar det mest välgörande inflytande på Würtembergs industri, och komitén har tagit det till mönster för sitt förslag såväl derom, att ett centralt embetsverk måste finnas, hvilket har bestyret med handelns och näringarnes viktigaste intressen, som derom, att detta embetsverk behöfver vid sin sida en rådgifvande församling af näringsidkarnes ombud för att kunna rätt fatta näringarnes behof och uppgifva rätta sättet för dessa behofs tillfredsställande. Jag betviflar högeligen, att någon annan form för ett sådant centralt embetsverk kan uttänkas för att tillvägabrinda något verkligt gagnande för landets näringslif än den här föreslagna. Jag anser mig kunna förbigå några små detaljerinringar, som blifvit under diskussionen framställda, och ber att få sluta med yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Ekman, Carl: Jag skall icke tillåta mig att upptaga Kammarens tid genom att ingå i någon detaljerad granskning af Kongl. Maj:ts föreliggande proposition; ej heller vill jag framställa några egna funderingar i afseende å hvilka af de Kommers-kollegium nu

åliggande göromål, som tilläfventyrs skulle kunna öfverflyttas till andra, redan bestående embetsverk. Hvad jag önskat få framhålla, och hvilket synts mig vinna bekräftelse af den redan i detta ämne inom Kammaren förda diskussion, är, att de handlingar, som föreligga till Riksdagens granskning, icke lemna en tillräcklig utredning af frågan, åtminstone har det icke varit mig möjligt, genom att taga kännedom af dessa handlingar, att bilda mig en klar uppfattning huru den ifrågasatta nya styrelsen skulle komma att taga sig ut, och huruvida ett bifall till inrättandet af en sådan styrelse skulle medföra de åsyftade fördelarne och motsvara de kostnader, som deraf skulle blifva en följd. Jag ber få framhålla att, om man står i beråd att företaga ett så viktigt steg som upphäfvandet af Kommerskollegium och detsammans ersättande med den nya styrelsen, så får icke hufvudskälet för ett sådant beslut vara, att man skall kunna undanrödja ett tvistefrö, som länge förefunnits. Beslutet måste efter min uppfattning vara byggt på en lefvande öfvertygelse hos Riksdagen om nyttan och nödvändigheten af en sådan åtgärd och byggt på en sådan utredning af förhållandena, som äfven framdeles kan tillerkännas vikt. Är förhållandet icke sådant, så är det väl möjligt, att man kan fatta ett beslut, som för tillfället undanrödjer tvistefröet och kastar aska öfver glöden, men det är äfven troligt, för att icke säga säkert, att ur denna glöd framdeles kommer att uppspira en flamma. Det synes mig derföre ej heller önskligt för regeringen, att ett bifall för närvarande lemnas till den Kongl. propositionen, då man vil med trygghet torde kunna säga, att uppfattningen hos Riksdagen om nödvändigheten af den föreslagna åtgärden icke är så allmän, att man ej framdeles skulle kunna komma att ångra det beslut, som nu fattades. Det är af dessa skäl, som jag tror det vara klokast för närvarande att låta denna fråga få hvilat för att närmare utredas och vid en kommande riksdag åter blifva föremål för behandling. På dessa grunder tillstyrker jag således bifall till Statsutskottets förslag.

Herr Wallenberg: I afseende å förevarande fråga får jag börja med att betyga Stats-Utskottet min tacksamhet för det afseende Utskottet behagat fästa på mina yttranden i denna Kammare den 13 sistlidne Mars. Det är utan tvifvel den rätta vägen, som är beträdd, då man bibehåller Kommerskollegium, tills man får se huru mycket som verkligen behöfver ersättas med något annat, och om också Stats-Utskottet icke gått alldeles så långt som jag skulle hafva velat, har Utskottet dock tydligen gifvit sitt erkännande åt denna sida af saken. Frågan om öfverlåtelse af Kommerskollegii göromål till ett nytt embetsverk har blifvit temligen olika bedömd; man har ansett, och en ledamot af denna Kammare har mycket lofprisat detta förhållande, att den nya styrelsen skulle blifva vida kraftfullare än det nuvarande kollegium och på den grund vara att föredraga, men just i denna omständighet, hvilken jag villigt erkänner, ligger anledningen,

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

af hvarför man ej bör till den nya styrelsen öfverlemna alla de göromål, som för närvarande besörjas af Kommers-kollegium. Det blef nemligen då kanske den nya styrelsens uppgift liksom det nu varit kollegii, att försvara dessa göromål liksom det vore en strid pro aris et foris. Det är derföre som en afveckling måste hafva föregått, innan man vill ersätta det gamla med ett nytt. Det har här blifvit yttradt ett underkännande af de vidare öfverflyttningar från Kommers-kollegium till andra embetsverk, som jag tillät mig förorda, och detta underkännande har äfven sträckt sig till öfverflyttningen af frågor om smittoförande sjukdomar m. m. till Sundhets-kollegium. Det händer så underligt ibland att händelserna komma och liksom på en presentertallrik lemna oss motiv och bevis. Hvad är det väl man sträfvar efter i denna fråga? Jo, en förenkling i administrationen. Nu är händelsen den att klöf- och mulsjukdomar utbrutit i Hallands län, och det är ju mycket ledsamt. Enligt författningarne skall, när en sådan sjukdom spontant utbryter, underrättelse derom ingå till Sundhets-kollegium och derifrån sedan till Ecklesiastik-departementet, men kan det deremot utrönas, att sjukdomen importerats, skall underrättelsen insändas till Kommers-kollegium och derifrån till Civil-departementet. Är det icke klart och tydligt att allt hvad som rör sjukdomar borde höra till Sundhets-kollegium, och förspilles icke en dyrbar tid under fundering på hvart en så enkel fråga skall gå? Jag vill icke vidare inlåta mig på frågan om konsulataffärerna, men säkert är att, när öfverflyttningen till Utrikes-departementet en gång väl skett, skall man förundra sig öfver, att den icke skett långt förut; det går sannerligen icke i längden att göra motstånd deremot. I afseende på sjelfva frågan om förenklingen har Herr Statsrådet och Chefen för Civil-departementet behagat gifva 1870 års statsrevisorer en orlofsedel, som icke var den vackraste. Bland dessa revisorer funnos likväl två män, som sedermera aktats värdiga att inkallas i Konungens Råd; den ene af dem, Herr Chefen för Finans-departementet, är väl nu närmast jemförlig med en »man öfver bord», man vet icke ännu om han kan fiskas upp igen eller om han skall få ligga der, och han är således icke mycket att hålla på, men Herr Civilministern borde väl likväl hafva kunnat behandla sina varande och för detta kolleger på ett litet mera grannlaga sätt än som skedde i detta yttrande. Om någon äfven i en specialfråga har större insigt än andra, finnes det likväl en fråga i hvilken alla med godt och sundt omdöme kunna anses hafva tillräcklig insigt, och det är, att tidsvinst i afseende å ärendenas behandling inom den högre administrationen är ett önskningsmål, och det har så många gånger uttalats och behovet deraf så tydligt ådagalagts, att det icke längre är möjligt att, genom en eller annan undanflykt, komma från åtgärders vidtagande i den riktningen. Man har här redan gått för långt in i detaljerna, och det är ett exempel, som jag ej vill följa. Jag vill, att man skall se frågan sådan som den är, som en förenklingsfråga, och jag tvekar icke att erkänna hvad som redan blifvit gjordt, men det hindrar icke att man måste göra ändå mera.

Det har af den förste ärade talaren blifvit antydt, att det hufvudsakliga skälet, hvarför han icke biträdt Utskottets förslag, »var frågans politiska betydelse, hvilken vida öfversteg hvad frågan i och för sig förtjente»; en annan talare har sedermera gjort en antydan ungefär i samma syftning. Jag ber att få besvara detta yttrande med en fråga: Hvem är det, som har gjort denna förenklingsfråga i administrationen till en politisk fråga? Jo, det är Herr Civilministern vid sista riksdagen. Det var då ingen, som tänkte på att göra den till en politisk fråga, förr än han gjorde det. Emellertid ser det ut som om vi nu skulle vara sysselsatta med en sådan der anonym kabinetsfråga, som här understundom förekommer. Hvad mig beträffar skyndar jag mig att förklara, att jag icke så uppfattar den, utan att jag tvärtom anser att Herr Civilministern både kan och bör bibehålla sin portfölj. Jag anser, att han ingenting bättre har förtjent än att sitta qvar och bidraga till afvecklingen af göromålen uti Kommers-kollegium, och jag anser att, om han det gör, bör han snart komma öfver till den åsigt, som uttalats både af Stats-Utskottet och mig, att förenklingen måste föregå, innan man börjar bygga någonting nytt. För att i min mån bidraga till någonting i så hög grad önskligt, är det som jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets förevarande förslag.

Herr Wærn: Så många antydningar hafva här gjorts om, att något ledsamt skulle vidlåda denna fråga, att Kammaren väl torde vara trött derpå, och det är ej heller min mening att nu ingå uti upprepande eller granskning af hvad som i sådant afseende redan blifvit yttradt, men jag kan icke underlåta att säga, att det som vid denna frågas behandling syntes mig mest bedröfligt, är det tröstlösa, som ligger deruti, att frågan, som genom det arbete, hvilket pågått under snart trefjededels århundrade, knappt med ett jota bringats närmare sin lösning, nu, då så stora ansträngningar för att nå målet blifvit gjorda, i stället för att befrämjas, kastats tillbaka. Allt från år 1809, då fråga om åtskilliga embetsverks indragning först hos Rikets Ständer förekom, hafva en mängd olika förslag framställts, huru man skulle ersätta Kommers-kollegium om det indroges; man har sålunda föreslagit, dels att hela mängden af kollegii ärenden skulle göras till föremål för omedelbar behandling af inrikesministern, dels att ett nytt stats-departement skulle inrättas, dels att anordna byråer under inrikesministern, dels att fördela göromålen på andra embetsverk och dels slutligen att inrätta en särskild styrelse för handel och sjöfart. Huru långt hafva vi nu kommit vid bedömandet af denna fråga under de några och sextio år som förflutit? Jag tror, att man kan hopsummera hela det resultat, hvartill man hittills kommit, genom att säga, att de två första af de uppräknade alternativen blifvit öfvergifna. Hvad beträffar det första förslaget eller att förlägga ärendena omedelbart under inrikesministern, hvilket var det, som vid 1817—1818 och 1823 års riksdagar ansågs såsom det bästa, har man nemligen funnit, att det icke låter sig verkställa, emedan han redan

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

Indragning af har för mycket att göra; och beträffande åter inrättandet af ett nytt stats-departement, hvilket utgjorde föremål för Kongl. Maj:ts proposition till 1868 års Riksdag, så torde väl det alternativet få anses vara definitivt öfvergifvet, emedan Riksdagen ju sagt ett bestämdt nej till förslag i sådan riktning. Då nu Riksdagen förra året aflät sin skrifvelse, trodde man emellertid, att vi slutligen skulle komma längre samt verkligen närma oss frågans lösning; och denna åsigt grundade sig på dessa ord i Riksdagens skrifvelse: »Olämpligheten deraf, att dessa ärenden handläggas af ett embetsverk med kollegial styrelseform har länge varit inseedd, och meningarne torde numera icke vara delade derom, att bergsrörelsen, handeln och industrien hafva behof af mera praktiska målsmän än dem som uppfostras för handläggning af ärenden efter kollegiala former, samt att bland alla centrala förvaltningsverken Kommers-kollegium företrädesvis bör omorganiseras, så att de till samma kollegium hörande göromålen kunna på ett mera enkelt och lämpligt sätt skötas». Dessa ord kunde icke tydas på annat sätt, än att man ville, att ett nytt embetsverk skulle inrättas, att detta embetsverk icke skulle hafva den kollegiala styrelseformen, att man icke allenast skulle tillse, att göromålen ordnades på ett mera ändamålsenligt och lämpligt sätt utan äfven så vidt möjligt anskaffa mera praktiska målsmän än förut. Det är på denna basis, hvilken man således hade bestämda skäl att anse Riksdagen hafva antagit, som komiterade hafva arbetat, och dervid, efter min uppfattning, lemnat ett ärligt och godt arbete. Komitéen har tillstyrkt inrättandet af ett nytt embetsverk utan den kollegiala formen, och den har sökt icke blott att begränsa göromålen och förenkla deras behandling, utan äfven att genom förslaget om konseljen af industriidkare få praktiska målsmän för ärendenas handläggning. På komiterades förslag, af Kongl. Maj:t i väsentliga delar gilladt och framlagdt, har Stats-Utskottet emellertid afgifvit ett svar, som underkänner detsamma utan att ingå i någon verklig pröfning deraf och än mindre af hufvudfrågan, samt endast hänvisar dertill, att många af ärendena skulle kunna fördelas på andra embetsverk och några förläggas till byråer under inrikesministern, samt åter andra kunna skötas af en mindre kostbar styrelse än den föreslagna. Jag tror icke att någon statsutskotts-ledamot vill säga, att härigenom blifvit sagdt det minsta om hvad som nu bör göras. I stället för att yttra sig ens så mycket i princip, som förra årets Stats-Utskott och Riksdagen sjelf, kastar Utskottet oss nu alldeles tillbaka. Vi sväfva och Kongl. Maj:t får äfven sväfva i fullständig okunnighet om hvad Riksdagen för behandling af så viktiga ärenden, som de, genom hvilka handel, sjöfart och näringar skola befrämjas, anser mest ändamålsenligt i afseende på de gamla längesedan framställda alternativen, om ärendena skola förläggas under byråer, om de skola fördelas på andra embetsverk eller om de skola behandlas af en sjelfständig styrelse. Om det vore möjligt att få frågan i denna del i någon mån utredd, skulle jag tro det vara särdeles önskligt, och vill jag därför

nu yttra några ord i sådant syfte. Jag är för min del fullkomligt öfvertygad om riktigheten af den åsigt, som ledde förra Riksdagen, och jag tror att hvarken inrättandet af byråer eller fördelningen på andra embetsverk skulle medföra den åsyftade fördelen. Tror Kammarern väl, att vi skulle kunna få byråchefer under Civil-departementet, om hvilka man skulle kunna säga att de voro mera praktiska målsmän för bergsrörelsen, handeln och industrien än de som uppfostrades för handläggning af ärenden efter kollegiala former? Skulle verkligen den uppfostran, som den unge man får, hvilken går in i Civil-departementets expedition, eller för den del i hvilket annat departements expedition som helst, göra honom till en sådan »mera praktisk målsman», än de som nu finnas eller här äro föreslagna? För min del är jag fullkomligt öfvertygad, att det icke är möjligt. De äro mycket aktningssvärda män. mycket passande för de platser de innehafva, men väsentligt olika verksamhet kräver och utbildar olika egenskaper. Den beröring, hvaruti jag genom skriftvexling och till en del äfven mer omedelbart kommit med i andra länder inrättade institutioner af dylika byråer, har för mig varit ett otvetydigt bevis, att systemet icke är bra, emedan den som skall utreda eller behandla ett ärende hvarken har ansvaret eller hedern därför, och hans uppmärksamhet och arbetskrafter riktas åt ett håll, på hvilket endast erfordras reda i tanken och den lilla fyndighet, som erfordras för att kunna gifva hvarje ärende den formela behandling, som det för ögonblicket ovilkorligen kräver, men icke på förvärfvandet af de förstudier eller den praktiska erfarenhet i sak, som kunna gifva anledning till, vare sig något nytt uppslag, der ett sådant erfordras, eller ens till ett konsekvent framåtgående i något klart fattadt bestämdt syfte. Allt sådant är och måste vara fullkomligt främmande för honom; skall han göra skül för sin lön, blir han allt för mycket upptagen af löpande göromål för att ens hafva tid med något dylikt. Hans skyldighet är, att för den öfver honom stående chefen framlägga alla de »om» och »men», som på ärendets afgörande böra inverka. Något som snarare kan göra hans chef villrädig, om han ej eger eller har tid att förskaffa sig sjelf den erforderliga sakkunskapen. De fordringar, som uppställas i första paragrafen af instruktionen för Kommers-kollegium, att vara noga underrättad om tillståndet med rikets handel och öfriga näringar, att tillse om och hvilka hinder ligga i vägen för näringarnes förkofran och att arbeta på deras undanrödjande; detta allt är sådant som *icke kan* vinnas i byråerna under ett stats-departement.

Att åter fördela eller plocka bort några ärenden, hvad vill det säga? Jo, att gifva det eller det detaljarbetet till någon, som kan åstadkomma det, men hvars uppfostran, den må vara praktisk eller icke, går i en helt annan riktning än det ändamål, jag här bör söka till att främja, nemligen handelns, näringarnes och sjöfartens bästa.

Det har blifvit sagdt, att Kommers-kollegii berättelser icke äro konstigare än att någon registrator kan göra dem. Ja bevars! det

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

kan han med ett gammalt formulär att begagna likasom en förskrift, men bed honom gå öfver formuläret och ur det ständigt vexlande affärlifvets ofta uppkommande nya synpunkter lemna materialier för bedömandet af handelns och näringarnes tillstånd samt ingå i besvarande af de frågor, som i följd häraf kunna uppställas, och jag frågar: är det verkligen allvar att säga, att det kan göras af en registrator? Är det icke statistikens uppgift att oupphörligen tänka ut de nya frågor, hvilkas besvarande är af nöden för en verkligt ändamålsenlig behandling af ärenden, som angå handel, näringar och sjöfart? Och de egenskaper, som fordras för uppgörandet af dessa berättelser, kunna icke sökas hos personer, som icke fått sin uppfostran i detta syfte. I samma mån man säger, att det kan gå efter formulär — och kanske 50 år härefter efter samma formulär, som i år gäller — hafva vi dödat den nytta, som man af statistiken vill inhemta. Det har blifvit sagdt, att konsulsärenden ovilkorligen borde tillhöra Utrikes-departementet; mycket möjligt i afseende på hvad tillsättningen af konsulter, subordinationen o. s. v. angår, som ju också redan väsentligen tillhör nämnda departement; och det är möjligt att detta i något afseende kan gå längre och längre; det är en sak, som jag icke har studerat. Men huru vilja Herrarne, att den del af konsulernes berättelser, som rör hvad som i främmande länder tilldrager sig på handelns, sjöfartens och industriens områden, skall uppmärksammas och beaktas af någon annan än den, som fått uppdrag att vinlägga sig om och sköta dessa slags ärenden. Skola vi hafva ett embetsverk, som skall afse industriens befrämjande, och fullgöra hvad som står i 1 paragrafen af instruktionen för Kommers-kollegium, nemligen att »inhemta kännedom om handelns, sjöfartens och öfriga näringars tillstånd och fortgång i andra länder och de anstalter, som till deras befrämjande derstädes vidtagas» eller skola vi kasta all omsorg om handel och industri på våra diplomater? Med all aktning för deras duglighet fruktar jag, att det blefve någon risk vid att de förbise hvad de icke äro uppfostrade att förstå, då deremot den handlande eller den praktiskt utbildade man, som blir konsul, är van vid och förstår dessa saker. Nå väl, jag förutsätter att man säger att konsulerne kunna vara lika praktiska huru de än må hafva blifvit tillsatta, att de kunna skicka sina rapporter lika väl till Utrikes-departementet, som till Kommers-kollegium, och att man från Utrikes-departementet kan meddela utdrag ur berättelserna, i hvad de angå handel, näringar och sjöfart till dem, som vederbör. Är icke det en omgång? Är då så mycket vunnet, att man fått plocka bort en sak mer? Om vi vilja gå framåt, måste vi se till att vi sätta händer till att skriva och ögon till att läsa, som hafva intresse af hvad de skriva och läsa. Om konsulerne tillsättas på ena eller andra sättet är snarare likgiltigt, men att någon är målsman för handel och industri, som har tillfälle att fullständigt och i sammanhang se deras berättelser om hvad som i utlandet tilldrager sig, är icke i någon mån likgiltigt, utan nödvändigt, och då blir det en farlig om-

gång att taga bort dessa ärenden från det verk, som skall vårda handelen, sjöfartens och näringarnes intressen, och lägga dem på Utrikes-departementet.

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

På samma sätt med sundhets-åtgärderna. Man säger, det kan Sundhets-kollegium göra mycket bättre. Om konsulerna rapportera något, som är tvifvelaktigt i afseende å en utbruten farsots beskaffenhet, då är Sundhets-kollegium den praktiska målsmannen, och Kommers-kollegium eller det verk, som skulle efterträda detsamma, lär icke underlåta att i sådant fall genast sätta sig i beröring med Sundhets-kollegium, men är åter endast frågan om att meddela föreskrifter, som af en utbruten farsot föranledas, då vet jag icke hvarför Kommers-kollegium eller deremot svarande verk ej skulle kunna derom omedelbart utfärda kungörelse. Det skulle blifva en omgång att lemna bestyret derom till annat embetsverk, än det som mottager konsulsrapporterna, och än mindre ändamålsenligt blefve om man till undvikande af omgång skulle besvära konsulerna med att skriva till andra verk, än dem hvarunder de subordinera. Men ytterligare torde väl också handeln och sjöfarten hafva intresse och ett mycket stort intresse af den behandling, som konsulaternas anmälningar om dylika sjukdomar få, och det kan icke vara likgiltigt hvilka föreskrifter som i anledning af dem gifvas. Skall ett embetsverk försvara handel, sjöfart och industri i afseende på spridande af smittosamma sjukdomar, så att målet effektivt vinnes, och derjemte så att man icke för att hindra spridningen lägger större fjettrar på handel och sjöfart än som är nödigt, då bör den myndighet, som skall bevaka dessa intressen, också få tillse detta. Derföre böra dessa frågor behandlas af Kommers-kollegium, och jag kan icke se vinsten af att de skulle läggas på Sundhets-kollegium, som i det senare hänseendet icke har något intresse alls.

Det tyckes nästan som man skulle anse att *plocka bort* så mycket som möjligt från det nya verket för ett öfvervägande syfte. Man vill icke göra något, förr än man sett huru mycket som skall bortplockas. Är det icke skäl att först öfvertyga sig om, huruvida icke ett verk måste kvarstå, och sedan se till om icke detta verk utan större kostnad också kan till handelen och näringarnas främjande sköta dessa ärenden? Är det verkligen billigare om Sundhets-kollegium skriver kungörelser, än om Kommers-kollegium eller motsvarande verk skriver dem? Men jag har nämt skälet, hvarför kungörelserna bättre uppsättas af dem, som hafva att tillse handelen och näringarnes bästa. Derjemte anser jag det här icke blott gälla att se till, hvilka ärenden som möjligen kunna bortplockas, utan den praktiska frågan är hvilken myndighet som sköter ärendena bäst, och den kunna vi icke lösa, förr än vi fått se det nya verket och hvad det kan medhinna. Jag tror verkligen icke att här blifvit nämnda några ärenden af den vigt, att de kunde omintetgöra behovet af verket. Men om nu Stats-Utskottets utredning endast rör, hvad som kunde ske, och näppeligen kan sägas ens beröra frågan om hvad som

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

borde ske. är det då rätt att i detta tillstånd återskicka ärendet till Kongl. Maj:t och säga: var så god och tag detta i ändå bättre och mera uttömmande pröfning och gif oss sedan ett nytt förslag. Det skäl, som därför af en aktad talare blifvit anfördt, har varit, att man icke klart kunde se, hurudan det nya embetsverkets verksamhet skulle blifva, och att, innan man det fått, borde man icke bestämma sig för detsamma. Men hvad skall Kongl. Maj:t göra vid en sådan begäran? Är det troligt att en ny komité skall väsentligen bättre kunna utreda frågan? Man har icke ens antydtt, huru man sjelf vill hafva det, och har deremot den nog öfverdrifna pretention på en Konungens rådgifvare, att han, blott därför att han är en Konungens rådgifvare, skall veta och kunna för Riksdagen tydligt och klart framlägga, huru allting skall i framtiden blifva — en siareblick, som, om den är menskelig, väl borde delas af hvarje enskild riksdagsman och af Riksdagens Utskott. Detta är ett obestämdt svar, som endast visar en sak, och den är, att man icke vet hvad man vill. Vill man verkligen hafva en ny utredning, borde man väl tränga så långt in i frågan, att man kunde uppgifva ett bestämdt syfte, i hvilket den nya utredningen borde gå, och hvad som dermed skulle vinnas. Vill man uppkasta frågan, om byrå kunde vara bättre än sjelfständig styrelse, så tror jag, att komitén redan gifvit mycket goda skäl för att detta icke kan vara fallet, men Utskottet har icke ingått i någon pröfning af, vare sig den ena eller andra principen. Hvarför icke formulera en bestämd fråga? Om jag nu får antaga, att Utskottet, som särskildt bemärker, att den ekonomiska sidan af frågan syntes förtjena mycken uppmärksamhet, vill hafva styrelsen billigare, men att Utskottet, som icke motsagt hvad sista Riksdagen sade, dock på det hela gillar principen, kommer jag åter till frågan: hvad är det som man egentligen vill? Jag kommer då till kostnaderna. Nå väl! För min del måste jag i främsta rummet säga, att den ifrågasatta kostnaden icke i sig sjelf kan vara afskräckande, enär jag icke kan antaga, att handelns, industriens och näringarnes bästa ju icke skulle af Riksdagen anses förtjena en utgift på 65.000 kronor; och för det andra måste jag, vid pröfning af den relativa kostnaden, d. v. s. af i hvad mån det nya verket skulle blifva billigare, än det gamla varit, säga, att jag anser alldeles oriktigt af Utskottet att påstå, att den enda besparing, som vore afsevärd, är den, som skulle tillkomma statsverket, d. v. s. att en besparing till förmån för manufakturdiskontfonden icke är någon besparing, och att dermed icke något vore vunnet. Om den omständighet, hvem besparingen tillgodokommer, är af så öfvervägande vigt, hvarföre icke då, jemte bifall till Kongl. Maj:ts proposition, anhålla att någon del af manufakturdiskontfonden eller dess räntor skulle tillfalla statsverket. Och om frågans lösning åter beror hufvudsakligen derpå, att någon besparing tillkommer äfven statsverket, hvarföre har då Utskottet icke gjort något förslag, som verkligen afsett en besparing? Besparingar af kostnaderna för ett embetsverk kunna vinnas på två sätt; antingen derigenom att tjenstemännens antal min-

skas, eller derigenom att deras löner nedsättas. Om Stats-Utskottet trots besparing i förra hänseendet möjlig, hvarföre icke lemna bifall till Kongl. Maj:ts proposition, med den skilnad att t. ex. en byråchefs lön sattes exprès på extra stat, och man anhölle att den platsen blefve tillsatt endast på förordnande? På samma sätt med kostnaderna för statistiken. Jag tror, att den fordrar de tjänstemän, som blifvit föreslagne; men om det är i detta hänseende, Utskottet haft tvifvel, hvarför icke föreslå att bifalla Kongl. Maj:ts förslag, men lemna anslaget till en af aktuarierna särskildt på extra stat, med anhållan att Kongl. Maj:t ville tillsätta honom på förordnande och undersöka, om han icke kan undvaras. Har man god vilja, kan man gifva en bestämd begäran. Beträffande åter det andra sättet att göra besparingar, så om man anser lönerna för höga, hvarför då icke säga, att man vill gifva chefen, t. ex. endast 8,000 kronor? Det är ju mål, som Stats-Utskottet och Riksdagen dagligen handläggga, men hvarför skall man icke i denna fråga gifva ett praktiskt svar, som kan bringa saken framåt? Orsaken är den, att »vis inertie» är för stor; men jag anser det vara hög tid, att, då »det gamla vördnadsvärda verket», såsom man icke på länge förr än nu hört Kommers-kollegium kallas, icke längre uppskattas såsom tidsenligt, det får gifva plats för ett nytt. Man vill besinna sig mera, innan man rubbar det gamla, men om detta är det verkliga skälet, hvarför icke säga öppet, att man vill vänta ett år, utan kasta tillbaka frågan genom ett beslut, som lemna både principer och detaljer obesvarade, och blott innefattar ett blekladgt nej.

För min del tror jag, att handel, industri och näringar alltid behöfva sin målsman. Man har visserligen här talat om den för kollegium blomstrande tid, då det var en förmyndare för handel och näringar. Då ansågs verket behöfligt, men nu anser man handeln, industrien och näringarne kunna sköta sig sjelfva. Jag är så mycket som någon vän af frihet i handel och af en af allt förmyndarskap oberoende verksamhet, men jag frågar, om det icke är i handels och industriens intresse att få en mängd saker reglerade? Är det möjligt att kasta bort hela vårt patentväsen, eller att fordra att en registrator skall kunna bedöma, hvilken skada en allt för långt utsträckt patenträtt kan medföra för industriens fria utveckling, eller i hvad mån en alltför inskränkt tid för ett värdefullt patent kan hindra nedläggande af kostnader för dess bringande till fulländning och motverka för industrien gagneliga uppfinningar? Är det tänkbart, att det icke skulle behöfvas någon som granskar alla de afgifter, som bestämmas genom taxor, och att öfverlemna allt detta till hvarje korporation, som behöfver penningar. Är det bra att lemna allting mellan skeppsredare och sjöfolk utan reglering och att lemna emigranter fullkomligt till föremål för rofferi af vinningslystnaden? Jag har uppsatt en lång lista på hvad Kommers-kollegium utträttat under de sista åren, och jag tror, att alla måste erkänna, att vi stå till kollegium i stor förbindelse för förhållanden, som blifvit af det-

Indragning af samma reglerade. Jag fruktar dock, att det blefve allt för vidlyftigt att uppläsa den, och vill därför blott nämna 1864 års näringsfrihets-förordning. Men vi skola se saken från en annan sida. När handelns målsmän skola hjälpa sig sjelfve, huru går det till? Jo, aldeles utmärkt när man ser på deras sätt att förtjena penningar, men månne det alltid är så förmånligt för handel och näringar i sig sjelfva och för andra landets viktiga intressen. Jag vill nämna ett par exempel, som fallit inom min egen erfarenhet. När handeln med Norge tilltog på ett sätt, som gjorde den gamla mellanrikslagen besvärlig, men det mötte stora svårigheter att ordna alla dithörande förhållanden mellan de båda folken, hvilken åtgärd vidtogs då af dem, för hvilka hindren för handeln voro mest känbara? Jo, man bygde ett magasin vid Mossviken vid Iddefjorden, derifrån trafiken på Norge hade samma lättnader, som den landväga införseln, och kringgick på detta sätt alla, dock fortfarande lagligen gällande föreskrifter, som voro hinderliga för den sjöväga varu-införseln. Det gick mycket bra för handeln att reda sig, men om moralen och laglydnaden vunno derpå, det lemnar jag derhän. Jag tror det icke, och var Kommers-kollegium tacksam för det värdefulla biträde, det lemnade sträfvandena att få dessa förhållanden bättre ordnade. Det andra exemplet på det sätt, på hvilket handels och näringsintresset redt sig och måste reda sig, emedan man ty värr icke vidtagit åtgärder för att gå dess framställda önskingar på en förändring till mötes, är det jag nu vill nämna. Vi hafva qvarstående en produktionsskatt på tillverkningen af andra metaller än jern, egentligen på tillverkning af koppar. Denna produktionsskatt är aldeles öfverdrifven och mycket hinderlig för rörelsen, men dess borttagande har mött svårigheter, deruti att man trott de verk, hvilka dermed sysselsatte sig, gymnade af privilegier. Då finner Kommers-kollegium, till hvilket i egenskap af bergsöfverstyrelse denna fråga tillhör, att industriens målsmän börjat reda sig på ett. i jmförelse med skattens erläggande. för dem ganska bra sätt. Det går så till, att de i stället för de mera förädlade produkter, som finnas uppräknade i författningarne, såsom belagda med skatt, tillverkade och utskeppade en råprodukt eller så kallad skärsten, och på detta sätt, genom att icke nedlägga arbete på förädling eller garning, utan genom att göra en underordnad produkt, undgingo de att drabbas af skatten. I denna fråga tog Kommers-kollegium initiativ och gick in till Kongl. Maj:t, med anmälan att kollegium genom de statistiska uppgifter, som ingingo till detsamma, såg att här gjordes en underordnad produkt, endast derföre att dess skattskyldighet var tvifvelaktig, att på detta sätt beskattningsslagarne kringgingos och på det hela en nationalförlust uppstod, hvarför kollegium, efter en omsorgsfull utredning af frågan, hemställde om icke Kongl. Maj:t ville till Riksdagen göra proposition om skattens afskaffande. Så skedde äfven. men Riksdagen afslog Kongl. Maj:ts framställning. Jag tror emellertid, att Kommers-kollegium då motsvarade allt hvad man kunde fordra och

att den af detsamma föreslagna utvägen till den ifrågavarande närings upphjelpande var bättre än det, med hvilket dess målsmän måste söka att hjälpa sig sjelfva. Sådana fall och andra dylika, i hvilka kollegium, såsom målsman för näringarne, befrämjar deras nytta, der det skulle vara mycket svårt för industriidkarne att sjelfve kunna göra det, förekomma jemt, och jag erinrar om hvad en annan talare derom sagt, men vill blott tillägga att, då han sade, att han önskade frihet för handeln men icke sådan som kunde medföra fara för andra medborgare, och som exempel anförde nödvändigheten af föreskrifter med afseende på tillverkning och transport af explosiva ämnen, jag anser att, sedt från en annan synpunkt, det är alldeles nödigt, att en sådan reglering sker af en sakkunnig myndighet, just till skydd för handeln och näringarne, ty om intet embetsverk funnes, åt hvilket det i deras intresse vore öfverlemnadt att behandla sådana frågor för hela riket, utan det vore lemnadt åt enskilda auktoriteter, såsom städernas styrelser eller landshöfdingsembetena att hvar för sin ort gifva nödiga föreskrifter, hade man icke blott att vänta en mängd olika föreskrifter på särskilda orter, hvaraf mycken oreda skulle uppstå, utan äfven den risk, att handeln med sådana varor blefve belagd med så hinderliga bojor, att den hade mycket svårt att existera, och dock torde den vara för oss alla af stor vigt. Det är nog att till bevis härför erinra om de stora arbeten, som blifva utförda med dynamit. Ännu långt viktigare för oss är dock handeln med de mineraliska oljorna, som lemna så billigt lysämne, men äro så eldfarliga att stränga och omsorgsfullt utarbetade föreskrifter om deras transport och vård äro nödiga. Men skall handel och näringar icke hafva någon sakkunnig målsman, till hvilken dylika föreskrifters utarbetande kan öfverlemnas, utan det bero på enskilda personer, magasinsegare, ångbåtskaptenar och andra, så att den ene hittar på ett och den andre på något annat, då är det fara för att handel och näringar få lida vida större intrång än som är nödigt. För min del är jag öfvertygad, att handel, näringar och sjöfart behöfva den målsman om deras bästa, som ligger i ett särskildt väl inrättadt verk, och att de genom de bidrag de lemna till statsverket, väl rättfärdiga användningen af det belopp af statsmedlen, som behöfves för bestridande af derföre nödiga kostnader. Jag är öfvertygad, att detta verk icke utan skada för de ärenden, det skall handläggas, kan göras till byrå under något departement, och jag tror för min del icke, att de anmärkingar emot detsamma, som blifvit gjorda, äro af den vigt, att de böra afhålla oss från att bifalla Kongl. Maj:ts proposition, derom jag således gör yrkan.

Flere ledamöter yttrade härtill bifall.

Herr Rydqvist: Ehuru jag är till stor del förekommen, i hvad jag ärnat säga, af den siste talaren och med honom instämmer i det anförande, han afgifvit, anhåller jag likväl att för en kort stund få

Indragning af taga Kommarens uppmärksamhet i anspråk. Jag ber då först att Kommers-kollegium. (Forts.) få uttrycka min förvåning deröfver, att Utskottet å pag. 3 i utlåtandet yttrar sig sålunda: »Frågan om Kommers-kollegii indragning eller förändrade organisation har, fristående eller i sammanhang med den mera omfattande frågan om en genomgripande förändring af samtliga styrelseverkens organisation, ända från 1809—1810 årens riksmöte ofta utgjort föremål för så väl regeringens som folkrepresentationens ompröfning». Härvid vill jag erinra, att frågan om Kommers-kollegii organisation, liksom om styrelseverkens i allmänhet, första gången förekom under riksdagen åren 1809—1810; sedermera beslutades 1828, på sätt jag förut nämnt, att de s. k. administratift-juridiska målen skulle öfverflyttas från de centrala förvaltande embetsverken, således jemväl från Kommers-kollegium på domstolarne, hvarefter sistbemälda kollegium omorganiserades år 1831. Så vidt jag har mig bekant, ansågs nu verkligen denna nya organisation så förträfflig under en lång tid eller under flera decennier, att långtifrån att opinionen var emot Kommers-kollegium, och att man ansåg detsamma obehöfligt, stod det tvärtom ganska högt i aktning, och först sedan den af Kongl. Maj:t tillsatta komité, som hade i uppdrag att afgifva betänkande om förenkling af samtliga styrelseverkens och förvaltningsmyndigheternas organisation, år 1859 inkommit med sitt utlåtande, var det som frågan ånyo uppstod om Kommers-kollegii förändring.

Derefter har visserligen denna fråga, synnerligast efter 1870 års revisorers högst märkliga utlåtande om Kommers-kollegium, varit en käpphäst, som man tidt och ofta ridit uppå i allmänna opinionen; men dervid bör man icke fästa särdeles stort afseende, då af sådana käpphästar det funnits flera. En hvar minnes nemligen, huru man en lång tid beskärmade sig öfver Krigshofrätten och ansåg, att denna domstol borde indragas; huruledes man önskade en omorganisation af Förvaltningen af sjöärenden, att icke tala om mängden af motioner, tid efter annan, rörande indragning af presidents-, biskops- och landshöfdingeembetena. Vid allt detta anser jag icke särdeles afseende böra fästas. Hvad Utskottets betänkande i öfrigt beträffar, har, efter hvad jag kan finna, icke framhållits mer än egentligen två omständigheter, som skulle verka, till att detta ärende borde af Kongl. Maj:t tagas i förnyad ompröfning. Den ena omständigheten vore den, att åtskilliga af de Kommers-kollegium för närvarande åliggande göromål skulle kunna till andra redan befintliga embetsverk öfverflyttas, och den andra den, att Utskottet anser, att »den grundliga och uttömmande utredning rörande möjligheten att till andra redan befintliga embetsmyndigheter öfverflytta en större del af de Kommers-kollegium nu åliggande göromål, hvilken, enligt Utskottets förmenande, bör föreligga, innan frågan om Kommers-kollegii ersättande af ett nytt embetsverk med helt och hållet förändrad organisation företages till pröfning, ej ännu blifvit verkställd, och att Utskottet därför icke kan underlåta att framhålla vigten deraf, att en

omfattande och fullständig utredning först egnas åt den frågan, hvilka af Kommers-kollegii nuvarande göromål äro af beskaffenhet att icke kunna af befintliga embetsmyndigheter öfvertagas och för hvilka alltså en ny sådan ovilkorligen erfordras. Hvad nu dessa hufvudargument vidkommer, så frågar jag, om Utskottet verkligen gjort sig sjelft reda för hvilka dessa ärenden äro, som lämpligen borde till andra embetsverk öfverlemnas, och hvilken vinst deraf vore att förvänta? På sätt af utlåtandet och handlingarne framgår, har den år 1874 tillsatta komité för sin del funnit, att förvaltningen af manufaktur-förlags-lånefonden, ärenden rörande fiskerinäringen och bestyr föranledda af spelkortstämplingen skulle kunna öfvertagas af andra embetsverk; och ytterligare skulle, enligt Herr Chefens för Civil-departementet åsigt, frågorna om navigationsskolor och sjömanshus kunna öfverflyttas till andra verk. Om man nu ser efter i det detaljerade förslag, som 1874 års komité afgifvit, huru stort antal dessa mål under 1873 utgjort, finner man, att de varit 122, och om jag antager, att några andra möjligen också skulle kunna öfverflyttas till andra embetsverk, kan jag i rundt tal sålunda antaga en summa af 200. Drar jag nu dessa 200 från de af Kommers-kollegium under år 1873 handlagda ärenden, återstår ett antal af 4,338. Nu vill jag dock först fästa uppmärksamheten derpå, att då detta stora antal af både viktiga och mindre viktiga ärenden likväl är af beskaffenhet, att det måste handläggas, att dessa mål icke kunna lemnas såsom agnar för vinden, så hemställer jag till enhvar af Herrarne, hvilken den ekonomiska vinsten egentligen blefve, om större eller mindre del af dessa göromål eller ett eller annat tusental deraf kunde på andra embetsverk öfverflyttas. Den erfarenheten måtte ni väl ega, att så beskaffade öfverflyttningar af ärenden från ett till andra embetsverk, om icke genast, så åtminstone inom kort blifva vida kostsammare än under förut varande förhållanden. Jag tror att icke någon kan bestrida detta. Vid denna sida af saken fäster jag emellertid mindre vikt, men desto mer vid vinsten af, att ärendena blifva väl behandlade. Är det då troligt, frågar jag, att, om vissa af dessa ärenden skulle handläggas af myndigheterna A, B, C eller D i Stockholm, de skulle blifva bättre utredda och bedömda än af det embetsverk, som behandlat dem i århundraden? Alldeles tvärtom. Om tiden megäfve, skulle jag vilja fästa uppmärksamheten på hvad 1874 års komité i detta afseende utförligen, och åtminstone för en hvar sakkunnig fullt bevisande andragit; men jag inskränker mig till att citera nedannämnde yttrande i komiténs betänkande på sidan 49: »*Hvad alla öfriga till Kommers-kollegii handläggning hörande ärenden angår, så hafva komiterade kommit till den öfvertygelse, att de dels icke utan olägenhet, dels icke med någon fördel kunna öfverlemnas till andra embetsverk.*»

Mig förefaller det, som hade hela detta betänkande och synnerligast den uttömmande bevisning som komiterade framlagt, rörande nyttan och behovet, att i samma embetsverk handlägga de ärenden,

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)*

som nu af Kommers-kollegium behandlas, bort af Stats-Utskottet uppmärksammas och att åtminstone försök bort göras till vederläggning af denna sakrika och fullständiga bevisföring, i stället för att, såsom det synes mig, Utskottet om detta komitébetänkande icke ens tagit kännedom. I öfrigt kan jag icke i afseende på denna del af frågan undgå att erinra, »hvad följderna skulle blifva af ärendenas splittring på flera olika verk. Nu inträffar, att knappast någon sessionsdag i veckan förgår utan att någon ledamot af Kommers-kollegium för behandling af ärendena behöfver framdraga något Kongl. bref eller registratur, ofta från förra århundradet. Tro nu Herrarne, att andra embetsverk, som skulle komma att handlägga dessa ärenden, icke skola hafva samma behof som det nuvarande kollegium? Men huru skulle detta behof kunna tillfredställas? Nu kan man på en handvändning taga upp det års samling af Kongl. bref, protokoller, registratur m. m., som man behöfver rådfråga, och derigenom genast få önskad upplysning, men huru skall Förvaltningen af sjöärendena eller Teknologiska institutet, eller hvilken annan myndighet som helst, som får uppdrag att handlägga dessa ärenden, gå tillväga? Jo, man finge icke något annat val, än att sjelf gå upp till kollegium för att rådföra sig och der taga afskrifter af förutnämnda handlingar, enär dessa icke få utlånas. Detta skulle emellertid blifva en omgång och föranleda en tidsutdrägt, som man nu icke kan göra sig ett begrepp om. Hvad slutligen beträffar den af Utskottet föreslagna återremissen af detta ärende till Kongl. Maj:t, för erhållande af en »omfattande och fullständig utredning», så, obeträknadt den skugga Utskottet i detta hänseende kastat ej mindre öfver den fullständiga utredning af ärendet, 1874 års komité redan åstadkommit, än äfven öfver Kongl. Maj:ts i detalj gående och utförliga nådiga proposition i ämnet, hade väl Utskottet ålegat att bestämdt angifva åtminstone i hvilka hänseenden och i hvilken riktning, Utskottet ansåg ytterligare utredning vara behöflig. Ett sådant förfarande iakttages städse af Riksdagens begge Kamrar, när återremiss af ett Utskotts betänkande beslutas, och det är oeftergiftigt, om något afseende på återremisser skall kunna fästas. Ensamt grannlagenheten mot Kongl. Maj:t hade, allt annat oafsedt, bort ålägga Utskottet att vid detta tillfälle förfara på enahanda sätt. Men 1875 års Stats-Utskott har ansett hvarken det ena eller andra vara behöfligt.

Då jag i öfrigt icke vill upptaga Kammarens tid, helst jag öfverensstämmer hufvudsakligen i det yttrande Herr Wærn afgifvit, slutar jag med att begära afslag å ifrågavarande punkt af Utskottets betänkande.

Grefve Mörner, Carl Göran: Det yttrande, som afgafs af den talare, hvilken hade ordet näst före den siste talaren, har uppkallat mig att åter falla Kammaren besvärlig med ett anförande. Talaren stälde nemligen till Kammaren den frågan, om våra diplomater hafva till uppgift att egna sin uppmärksamhet åt handel och industri. Jag

svarar dertill obetingadt ja. Dels anser jag nyttigt och ändamåls-*Indragning af*
enligt, om våra svenska diplomater följde det exempel, som andra *Kommers-*
länders diplomater såsom Englands och Amerikas i detta hänseende *kollegium.*
lemna. Jag tror icke, att England farit illa deraf, att dess diplo-
mater förskaffat sig och i tidningarne låtit införa ganska sakrika
upplysningar rörande handel och industri i de länder, hvarest de varit
acrediterade. Jag har sjelf haft tillfälle att taga kännedom om några
sådana, och de hafva sannerligen varit af fullkomligt lika stort värde
som temligen tjocka luntor i Kommers-kollegium. Samme talare
yttrade sig vidare i afseende på frågan om uppgifter och kungörelse
angående smittosamma sjukdomar och sade dervid, att handeln och
närningarne hade stort intresse af, huru dessa uppgifter inhemtades
och afgåfvos. Jag vill icke motsäga det, men jag tror, att det intresset
icke på något sätt skulle förlora derpå, om åliggandet med ifråga-
varande uppgifter sköttes af en i sjelfva frågan sakkunnig auktoritet.
Han sade vidare, att det vore olämpligt, att dessa ärenden öfverflyt-
tades till Sundhets-kollegium, emedan detta verk icke hade något in-
tresse deri. Jag kan icke förstå det. Efter mitt förmenande har
Sundhets-kollegium både större och mera berättigadt intresse i dessa
frågor än Kommers-kollegium, och jag anser, att vi just böra hoppas,
att dessa ärenden komma att från Kommers-kollegium öfverflyttas.
Nu utkommer t. ex. stundom författningar om en viss ört förklara-
rande för smittad af sjukdom, och när man gör sig närmare under-
rättad om förhållandena å den afsedda orten, befinnas dessa förhål-
landen icke hafva bort föranleda så stränga och för den allmänna
handeln hinderliga åtgärder, som vidtagits. Talaren sade vidare, att
det vore temligen likgiltigt, om kungörelser i berörda afseenden ut-
färdades af Sundhets-kollegium eller Kommers-kollegium, blott den
myndighet finge göra det, som gjorde det bäst. Jag instämmer full-
komligt deri och tror, att dessa frågor bäst skötas af Sundhets-
kollegium och tager jag mig friheten hemställa, om icke dessa ären-
den lämpligast kunde dit öfverflyttas. Samme talare framställer äfven
frågan, huruvida hela patentväsendet skulle kastas bort. Något så-
dant har ju icke någonsin blifvit satt i fråga, endast huru detta pa-
tentväsen skulle ordnas; och för att utfärda ett patent efter for-
mulär dervid man reserverar sig i fråga om uppfinningen är ny,
eller kan med någon fördel användas, det är väl icke konstigare för
hvem som helst än för Kommers-kollegium. En annan talare, som
fick ordet näst efter den jag nu har anfört, uppläste till stöd för sin
anhållan ett yttrande af komitén, som skulle visa, att icke något
vore vunnet genom öfverflyttande på andra verk af flera ärenden än
nämnde komité föreslagit, men dervid inträffar den egna händelsen
att just en sådan vidsträcktare öfverflyttning redan synes hafva egt rum.
Komitén satte nemligen alldeles icke i fråga att förflytta inseendet
öfver navigationsskolorna till någon annan auktoritet; men Herr
Chefen för Civil-departementet har uppgifvit det vara ett faktum, så-
ledes har skett något som komitén ansåg mindre väl betänkt. Jag

*Indragning af
Kommers-
kollegium.
(Forts.)* tror således att man icke så alldeles uteslutande bör fästa sig vid den auktoritet, som i komiténs betänkande blifvit föreslagen. Jag fortsätter mitt yrkande.

Grefve Mörner, Axel: Så mycket har blifvit i saken redan yttradt, att jag knappt hade ansett mig hafva något att tillägga, om icke en föregående talare gjort mig den oväntade äran att inför Kammaren omnämna, att, när jag deltog i statsrevisionen år 1870, jag afgifvit reservation emot den af de öfrige statsrevisorerna uppställda skrifvelse angående förändring af Kommers-kollegium, hvilken skrifvelse äfven innehöll en sorts förslag till fördelning af dess göromål. Då jag, på sätt talaren anmärkt, var reservant emot detta förslag, står jag därför icke på något sätt i ansvar. Frågan rörer således alldeles icke mig, men då här yttrats åtskilligt angående bristande sakkännedom med mera hos dem, som afgåfvö förslaget, och då åtskillige af dem för närvarande intaga eller förut intagit en ganska framstående ställning inom samhället, anser jag mig böra yttra något om det ifrågavarande förslaget. Beträffande de ord, som äro anförda i revisionsberättelsen, eller att, enligt statsrådsprotokollet den 4 Juni 1868, Kongl. Maj:t förklarar sig *framdeles vilja taga i nådigt öfvervägande, huruvida en sådan anordning kunde ske, att de till Kommers-kollegium hörande mål och ärenden skulle, utan uppoffring af deras ändamålsenliga handhafvande, kunna på annat till besparing i statsutgifterna ledande sätt prövas och afgöras*, så har blifvit antydt, att denna uppgift om hvad statsrådsprotokollet den 4 Juni 1868 innehåller icke är riktig. Jag har icke haft tillfälle att nu skaffa mig reda på den handling, derur jag tror att detta yttrande är hemtadt, men jag får anmärka, att de ord som här förekomma nemligen från och med ordet »*framdeles*» till och med ordet »*afgöras*» finnas i revisionsberättelsen tryckta inom citations-tecken. De skulle sålunda vara ordagrant afskrifna ur statsrådsprotokollet, och jag kan icke föreställa mig, att de herrar, som skrifvit sina namn under berättelsen, och åberopat statsrådsprotokollet skulle gjort det, utan att orden verkligen der förefinnas. Jag har dock, såsom nämnt är, icke varit i tillfälle att förskaffa mig tillgång till den handling, hvori orden skulle finnas, och vågar således icke bestrida den af en föregående talare lemnade motsatta uppgiften, men har ändock velat meddela den upplysning, som af revisionsberättelsen kan inhemtas. Om deremot, såsom det uppgifvits, de citerade orden icke skulle återfinnas i statsrådsprotokollet den 4 Juni 1868, ber jag att få omnämna ett annat skäl, som kunnat ligga till grund för revisorernes yttrande derom, att frågan om Kommers-kollegii indragning voro beroende på vidare ompröfning af Kongl. Maj:t, hvilket återfinnes anfördt uti Kongl. Maj:ts år 1874 afgifna proposition angående statsverkets tillstånd och behof, i bilagan N:o 5 B, sidan 23, nemligen att:

»Till följd deraf och under återopande af hvad Chefen för *Indragning af* Civil-departementet den 4 Januari 1868 anført derom, att då varande *Kommers-* anordning inom Kommers-kollegium, sedan presidentembetet blef *kollegium.* ledigt, icke kunde för någon längre tid vara lämplig eller tillfyllestgörande, samt att, derest ifrågasatta framställningen af Kongl. Maj:t till Riksdagen skulle varda förkastad, frågan om Kommers-kollegii indragning borde förfalla och presidentembetet definitivt tillsättas, hemställde Statsrådet den 4 Juni 1868, att Kongl. Maj:t då måtte i nåder utse och förordna president i Kommers-kollegium; och täcktes Kongl. Maj:t, med gillande af den utaf Statsrådets ledamöter sålunda uttalade åsigt, i nåder till president i Kommers-kollegium utnämna och förordna nu mera affidne f. d. Statsministern för utrikes ärendena, Grefve Chr. R. L. Manderström, med nådigt förklarande derjemte, att, derest under den tid, Grefve Manderström vore innehafvare af nämnda presidentembete, beslut om indragning af Kommers-kollegium skulle komma att af Kongl. Maj:t i nåder fattas, Grefve Manderström skulle vara pliktig att embetet frånträda emot åtnjutande allenast af så stor del utaf de dermed förenade löneförmåner, som svarade mot den presidenten i Kommers-kollegium tillkommande pension å allmänna indragningsstaten.»

Således blef Grefve Manderström utnämnd till president i Kommers-kollegium med vilkor att, derest under hans tjenstetid beslut om verkets indragning skulle i nåder fattas, vara pliktig att embetet frånträda. Detta antydde väl att vid den ifrågavarande tiden, den 4 Juni 1868, frågan om Kommers-kollegii indragning eller ändring icke ansågs vara slutligen afgjord utan fortfarande afbidade att blifva föremål för Kongl. Maj:ts fortsatta pröfning, hvilket styrkes äfven af meddelade föreskrifter angående tillsättande endast på förordnande af lediga tjänster. Således tror jag, att om äfven i statsrådsprotokollet den 4 Juni 1868 de i revisionsberättelsen återopade ordalag icke uttryckligen förekomma, revisorerne dock haft fullkomlig anledning att anse frågan vara fortfarande oafgjord och föremål för Kongl. Maj:ts pröfning. Men, som sagdt, för min del har jag hvarken skada eller gagn af hvad i saken förelupit. Jag har blott ansett mig böra upplysningsvis omnämna detta förhållande.

Hvad sjelfva saken angår, nemligen huruvida man bör bifalla Kongl. Maj:ts proposition eller icke, så kunna ju meningarne derom vara mycket delade, hvilket jag äfven under diskussionen erfarit, men om man genomläser Kommers-kollegii den 21 November 1873 afgifna utlåtande angående förbättring af lönerna för Kommers-kollegii embets- och tjänstemän, finner man åtskilliga saker; det förekommer ett yttrande derom att bestyret med de statistiska redogörelserna är ett arbete »som torde kunna anses icke egentligen ingå i den kollegium såsom administrativ myndighet tillhörande verksamhet». Der anses således, att Kommers-kollegium icke bör hafva med de statistiska uppgifterna att göra. Vidare har Kommers-kollegium i afgifvet yttrande öfver det förslag, som komiterade förra året af-

Indragning af gifvo, angående förändrad organisation af Kommers-kollegium uttalat sig i flere delar afvikande från komiterades åsigt. I den proposition, som Kongl. Maj:t till Riksdagen afgifvit, hafva visserligen dessa åsikter om olika anordning af tjenstemännen och dylikt blifvit af Kongl. Maj:t underkända, men genom en jämförelse emellan det som komitén föreslagit och de deremot gjorda erinringar, tror jag blifva tydligen ådagalagdt, att frågan om Kommers-kollegii ordnande icke är tillräckligen utredd. Vid sådant förhållande tror jag också, att Stats-Utskottet haft fullt skäl för sitt utlåtande. Här har talats om det stora antalet mål i Kommers-kollegium. För den händelse Kammarens ledamöter icke alla så noga tagit kännedom om beskaffenheten af dessa, anhåller jag blott att få anmärka några få deribland. Så förekommer till exempel en rubrik under den förste roteln upptagande »qvittenser, statistiska uppgifter och hvarjehanda annat», hvarunder 1873 upptogos 376 mål, under andra roteln förekommer en rubrik »räkningar, reseberättelser, tillverkningsbevis med mera», hvilken samma år omfattade 351 mål, under tredje roteln förekommer dels en rubrik »angående blanketter, statistiska uppgifter med mera dylikt», som upptog 426 nummer, dels en annan »angående utfärdade sjömansinvisningar med mera», 347 nummer. Huru vidlyftiga alla dessa mål äro kan ju hvar och en lätt begripa och hvad beträffar särskildt sjömansinvisningar så behöfde bestyret dermed vil ej vara särdeles vidlyftigare än det med postförskotten eller postanvisningar å hvarje postkontor. Nu har jag blott anmärkt några af Kommers-kollegii göromål, men det finnes mångfaldiga andra, som göra en stor siffra i diarierna, men i verkligheten äro snart sagdt ingenting. Detta är ett ytterligare skäl att anse, att Kommers-kollegium i väsentlig mån bör omändras. Det har blifvit yttradt, att det af Utskottet afgifna utlåtande skulle antyda ett missnöje. Jag vill fråga om i utlåtandet finnes något, som antyder sådant. Jag kan icke finna det. Det är så stillsamt, om jag så får uttrycka mig, och iakttager en sådan återhållsamhet i ordalagen, att jag kan knappt föreställa mig, huru utlåtandet skulle kunna vara mera moderat skrifvet, deri göres fullt erkännande åt Kongl. Maj:ts nådigt vidtagna åtgärd för att söka bereda en utredning af frågan, men, på sätt en föregående talare antydt, var den tid, som kunnat för denna utredning åstadkommas så knapp, att utredningen derför icke hunnit blifva så fullständig, som man skulle önskat. Är det icke då ändamålsenligt, att, innan man beslutar en förändring, för att kanhända inom kort åter påyrka en sådan, anhålla om en förnyad utredning af saken, helst i sådant fall under tiden kunde förberedas en förändring, derigenom att ärendena efter hand kunde öfverflyttas till andra verk och den indragningsstat, som här blifvit satt ifråga, kanhända kunde minskas, då flere tjenstemän äro i den ålder, att de i alla händelser äro berättigade att snart erhålla pension. På grund af allt detta anhåller jag om bifall till Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under den samma hade yrkats dels bifall till det förevarande momentet, dels afslag å detsamma samt bifall till Kongl. Maj:ts förevarande nådiga proposition, och dels återremiss af merberörda moment; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades talrika ja och nej i blandning, sedermera proposition på afslag å detsamma och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet aflåtna nådiga proposition, då svaren likaledes utföllo med talrika så väl ja som nej, och slutligen proposition på återremiss af momentet, hvilken proposition med nej besvarades, hvaruppå och efter det proposition på bifall till momentet ånyo blifvit gjord samt med talrika både ja och nej besvarad, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Sedan Kammaren, uppå Herr Grefvens och Talmannens framställning, såsom kontraposition vid voteringen antagit afslag å momentet och bifall till den Kongl. propositionen; uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller Stats-Utskottets hemställan i mom. a af utlåtandet N:o 68, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren denna hemställan och bifaller Kongl. Maj:ts ifrågakarande nådiga proposition».

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—51.

Nej—61.

Mom. b.

Herr von Ehrenheim: Till följd af Kammarens beslut i näst föregående punkt anhåller jag, att den nu föredragna punkten måtte af Kammaren afslås.

Öfverläggningen förklarades slutad och momentet afslogs.

Mom. c.

Herr von Ehrenheim: Då den första punkten i betänkandet blifvit afgjord i enlighet med Kongl. Maj:ts proposition, men detta ärende därför icke kan anses vara slutligen afgjort, får jag hemställa, att den nu föredragna punkten måtte till Utskottet återremitteras.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, som med ja besvarades.

Mom. d.

Herr von Ehrenheim: I afseende på denna punkt anhåller jag att få framställa enahanda yrkande, som i afseende å den näst-föregående.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, som med ja besvarades.

Mom. e.

Bifölls.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets memorial:

N:o 70, i anledning af erhållna återremisser å Utskottets utlåtande N:o 54, angående de privilegierade stockfångstskogarne; samt

N:o 71, i anledning af erhållen återremiss å Utskottets utlåtande N:o 55, angående väckta motioner om ordnande af landtpolisen m. m.

Kammaren åtskildes klockan $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.